

RAPPORT

**VLAAMSE
WERKBAARHEIDSMONITOR
2023**

**ZELFSTANDIGE
ONDERNEMERS**

**WERKBAAR
WERK!**

Vlaanderen
verbeelding werkt

Dit onderzoek kreeg de financiële
steun van de Vlaamse minister
bevoegd voor Werk

Rapport van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen/Stichting Innovatie & Arbeid,
Wetstraat 34-36, 1040 Brussel - W www.serv.be/stichting – T +32 2 209 01 11 – E info@serv.be

Bij gebruik van gegevens en informatie uit dit rapport wordt een correcte bronvermelding op prijs
gesteld.

Publicatiedatum december 2023

Contactpersonen	Ria Bourdeaud'hui	rbourdeaudhui@serv.be
	Miet Lamberts	mlamberts@serv.be
	Stefanie Notebaert	snotebaert@serv.be
	Stephan Vanderhaeghe	svanderhaeghe@serv.be

Inhoud

Samenvatting	4
Inleiding	7
1. Achtergrond en methodologie van de werkbaarheidsmonitor in een notendop	9
1.1 Beleidscontext van de werkbaarheidsmonitor	9
1.2 Werkbaar werk: definities en indicatoren	10
1.3 Survey-ontwerp en representativiteit van de werkbaarheidsmeting	12
2. Evolutie van de werkbaarheidssituatie van zelfstandige ondernemers	15
2.1 Werkstress en burn-out	15
2.2 Motivatie	17
2.3 Leermogelijkheden	18
2.4 Werk-privébalans	20
2.5 Een combinatiekijk op werkbaarheid	21
3. De samenhang tussen werkbaarheid, duurzame inzetbaarheid en ondernemerschap onderzocht	25
3.1 Werkbaarheid en langer doorwerken	25
3.2 Werkbaarheid en tevredenheid met de keuze voor het ondernemerschap	26
4. De evolutie van de werkbaarheidsrisico's bij zelfstandige ondernemers	28
4.1 Werkdruk	28
4.2 Emotionele belasting	30
4.3 Taakvariatie	32
4.4 Arbeidsomstandigheden	34
Referentielijst	36
Lijst met figuren en tabellen	38
Bijlage: Werkbaarheids- en risico-indicatoren voor deelgroepen van zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007 - 2023	41

Samenvatting

De Vlaamse sociale partners dragen al vele jaren de boodschap uit dat de ambitie om meer mensen aan de slag te krijgen en langer (en gezond) inzetbaar te houden, slechts kans op slagen heeft als dit ook haalbaar is voor de betrokkenen en als banen voldoende kwaliteitsvol zijn. Ze zetten daarom resoluut in op 'werkbaar werk', ook voor zelfstandige ondernemers. **Werkbaar werk wordt gedefinieerd als jobs waarvan je niet overspannen of ziek wordt, die boeiend en motiverend zijn, die kansen bieden op blijven/bijleren en die voldoende ruimte laten voor gezin en privéleven.**

Om de vinger aan de pols te houden brengt de Stichting Innovatie & Arbeid, het onderzoekscentrum van de SERV, sinds 2007 de werkbaarheid van de jobs van zelfstandigen in Vlaanderen in kaart via een periodieke survey. Met de meest recente meting in 2023, waar dit rapport verslag over uitbrengt, was de Vlaamse werkbaarheidsmonitor voor zelfstandige ondernemers reeds aan zijn zesde editie toe.

Werkbaarheid wordt - conform de vermelde beleidsdefinitie - in de monitor geoperationaliseerd aan de hand van vier **werkbaarheidsindicatoren**: werkstress (psychische vermoeidheid), motivatie (welbevinden, werkbetrokkenheid), leermogelijkheden en werk-privébalans.

Voor de indicator **leermogelijkheden** noteren we geen noemenswaardige problemen en werd in het afgelopen anderhalve decennium zelfs nog gestage vooruitgang geboekt (vandaar de groene curve in onderstaande grafiek). 97,3% van de zelfstandige ondernemers geeft in 2023 aan over voldoende leermogelijkheden te beschikken in hun job.

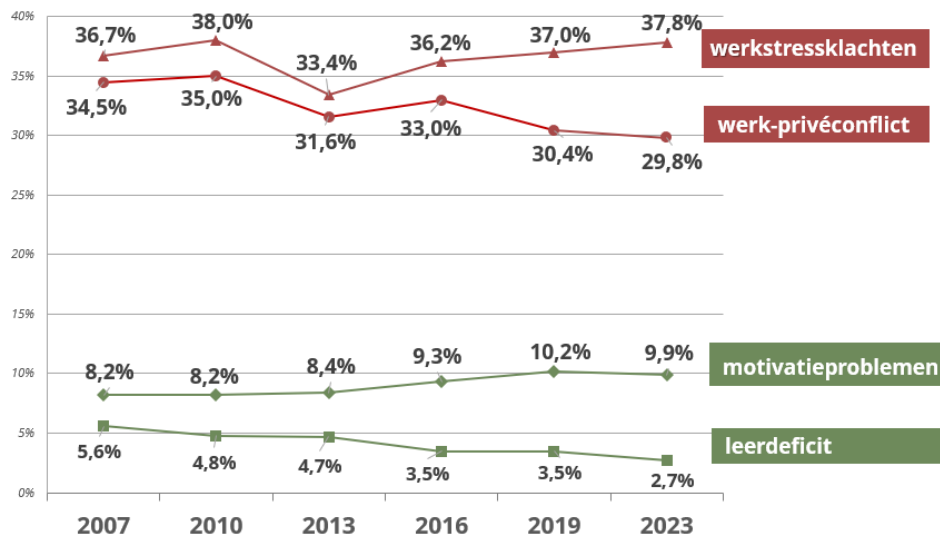
Sinds de nulmeting is het aandeel zelfstandige ondernemers met onvoldoende leer- en ontwikkelingskansen in de job stapsgewijs gedaald van 5,6% in 2007 over 3,5% in 2016 naar 2,7% in 2023: een significante verbetering met 2,9 procentpunt over de volledige meetperiode.

Ook voor de indicator **motivatie** tonen de resultaten dat een ruime meerderheid (90,1%) van zelfstandigen in 2023 door de aard van de job(inhoud) werkbetrokken en gemotiveerd is (vandaar ook hier de groene curve in de overzichtsgrafiek). Er was eerder wel sprake van een negatieve trend die in 2023 echter gestabiliseerd lijkt.

De monitor registreerde tussen 2007 en 2019 een systematische toename van het aandeel zelfstandige ondernemers in een problematische situatie (met motivatieproblemen, met een geringe werkbetrokkenheid) van 8,2% in 2007

naar 10,2% bij de meting in 2019. Tussen 2019 en 2023 zien we echter een lichte (weliswaar niet-significante) daling naar 9,9% en deze daling zorgt er voor dat de negatieve evolutie over de periode 2007-2019 omgebogen wordt en we in 2023 voor deze indicator geen significant verschil meer optekenen t.o.v. de nulmeting in 2007.

Evolutie indicatoren Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Met bijna 30% van de zelfstandige ondernemers die het knap lastig heeft om de touwtjes van werk en privéleven aan elkaar te knopen, situeert de indicator **'werk-privébalans'** zich, ondanks een significante verbetering t.o.v. de nulmeting, nog steeds aan de andere kant van het (grafiek-)spectrum. Ondanks de positieve evolutie opteren we daarom toch voor een rode indicatorcurve. Tussen 2010 en 2013 daalde het aandeel zelfstandige ondernemers dat met een werk-privéconflict geconfronteerd wordt, van 35,0% naar 31,6%. Na een stabilisatie in 2016 kon deze positieve trend wel verder worden geconsolideerd naar 30,4% in 2019. In 2023 stellen we echter opnieuw een stabilisatie vast en klokt de indicator af op 29,8%. Over de volledige meetperiode 2007-2023 gaat het wel om een significante verbetering met 4,7 procentpunt.

Het hoge aandeel zelfstandige ondernemers in een problematische situatie voor de indicator **werkstress**, en het gebrek aan vooruitgang hierin t.o.v. de nulmeting, legitimeert de code rood voor dit werkbaarheids criterium. Tussen 2010 en 2013 daalde het aandeel zelfstandigen met werkstressklachten van 38,0% naar 33,4%, een significante verbetering. Maar in 2016 registreerden we opnieuw een significante stijging naar 36,2% ondernemers met werkstressklachten. Na 2016 stabiliseerde het aandeel zelfstandigen met werkstressklachten, waardoor we in 2023 voor deze indicator geen significant verschil meer optekenen t.o.v. de nulmeting in 2007.

Analyses op de dataset van de werkbaarheidsmonitor 2023 geven aan dat de jobkwaliteit ook vandaag cruciaal is om werkenden langer aan de slag te houden.

Van de zelfstandigen van veertig jaar of ouder met een job die aan alle werkbaarheidscriteria voldoet, beoordeelt 85,5% dat **doorwerken tot het pensioen** haalbaar is. Dit aandeel valt sterk terug wanneer deze veertigplussers met één (64,9%) of meerdere (40,8%) werkbaarheidsknelpunten geconfronteerd worden.

Ook de **tevredenheid met de keuze voor het ondernemerschap** hangt samen met de werkbaarheidssituatie van de betrokkene. Terwijl 88,2% van de zelfstandigen met een over de hele lijn werkbare job, in 2023 (zeer) tevreden is met die keuze, daalt dit tevredenheidsaandeel naar 76,6% bij de collega's die met één werkbaarheidsknelpunt te maken hebben, en tot 59,2% in de groep die met twee of meer werkbaarheidsproblemen heeft af te rekenen.

De werkbaarheidsmonitor brengt niet enkel in kaart in welke mate jobs werkbaar zijn, maar peilt ook naar een aantal achterliggende determinanten c.q. **risicofactoren** in de arbeidssituatie. Bij de metingen voor de zelfstandige ondernemers worden vier risico-indicatoren bevroegd: werkdruk, emotionele belasting, taakvariatie (afwisseling in het werk) en belastende (fysieke) arbeidsomstandigheden.

In 2023 rapporteert 43,3% van de zelfstandige ondernemers een hoge **werkdruk**, heeft 27,4% een **emotioneel belastende job**, wordt 6,7% geconfronteerd met **onvoldoende taakvariatie (routinematig werk)** en heeft 18,4% af te rekenen met **belastende arbeidsomstandigheden**. Voor de drie laatste risico-indicatoren worden in vergelijking met de nulmeting in 2007 geen significante verschuivingen vastgesteld. Het aandeel zelfstandige ondernemers dat een hoge werkdruk signaleert (43,3%) in 2023, is t.o.v. de nulmeting (46,6%) wel significant gedaald.

Ten opzichte van 2019 stellen we voor de indicatoren werkdruk, emotionele belasting of taakvariatie geen significante verschuivingen vast in 2023. Enkel voor de indicator die arbeidsomstandigheden in kaart brengt, stellen we wel een significante verbetering vast tussen 2019 (20,9% signaleert belastende arbeidsomstandigheden) en 2023 (18,4%).

Aan de werkbaarheidsmeting 2023 en de redactie van dit rapport werkten mee: Ria Bourdeaud'hui, Frank Janssens, Miet Lamberts, Stefanie Notebaert, Stephan Vanderhaeghe.

Inleiding

De Vlaamse sociale partners dragen al vele jaren de boodschap uit dat de ambitie om meer mensen aan de slag te krijgen en langer (en gezond) inzetbaar te houden slechts kans op slagen heeft als dit ook haalbaar is voor de betrokkenen en als jobs voldoende kwaliteitsvol zijn. Ze zetten daarom resoluut in op 'werkbaar werk', ook voor zelfstandige ondernemers. Werkbaar werk zijn jobs waarvan je niet overspannen of ziek wordt, die boeiend en motiverend zijn, kansen bieden op blijven/bijleren en voldoende ruimte laten voor gezin en privéleven.

Om de vinger aan de pols te houden brengt de Stichting Innovatie & Arbeid sinds 2007 de werkbaarheid van de jobs van zelfstandigen in Vlaanderen in kaart via een periodieke survey. Met de meest recente meting in 2023 is de werkbaarheidsmonitor voor zelfstandige ondernemers reeds aan zijn zesde editie toe.

Werkbaarheid wordt - conform de vermelde beleidsdefinitie - geoperationaliseerd aan de hand van vier werkbaarheidsindicatoren: werkstress (psychische vermoeidheid), motivatie (welbevinden in het werk, werkbetrokkenheid), leermogelijkheden en werk-privébalans.

In de werkbaarheidsmonitor wordt ook gepeild naar een aantal kenmerken van de arbeidssituatie, die de werkbaarheid kunnen bedreigen dan wel bevorderen. Daarbij worden voor de zelfstandige ondernemers vier jobkenmerken via zogenaamde risico-indicatoren in kaart gebracht: werkdruk, emotionele belasting, taakvariatie (afwisseling in het werk) en (belastende fysieke) arbeidsomstandigheden.

Dit rapport presenteert de eerste resultaten van de meting 2023 van de Vlaamse werkbaarheidsmonitor voor zelfstandige ondernemers op basis van beschrijvende, bivariate analyses en brengt de evolutie over het voorbije anderhalve decennium (2007 - 2023) in kaart. Centraal in de rapportering staan (de trends in) de werkbaarheidsindicatoren en de risico-indicatoren. Behalve de cijfers voor de brede Vlaamse arbeidsmarkt, worden ook gegevens voor deelgroepen (naar geslacht, leeftijd, beroepsactiviteit, ondernemingsituatie...) in bijlage gerapporteerd.

Voorliggend rapport is opgedeeld in vier hoofdstukken.

Het eerste hoofdstuk recapituleert een aantal achtergrondgegevens over de beleidscontext, het begrippenkader en de methodologie van de werkbaarheidsmetingen. Voor een gedetailleerde toelichting bij het conceptuele model, de constructie van de indicatoren, de meettechniek, het survey-ontwerp en de representativiteit van de opgebouwde datasets verwijzen we naar het rapport 'Methodologie van de Vlaamse werkbaarheidsmonitor' (Bourdeaud'hui, e.a., 2023).

Het tweede hoofdstuk beschrijft de werkbaarheidssituatie van zelfstandige ondernemers in de periode 2007-2023, met de rapportering van de cijfers en de analyse van de trends in de werkbaarheidsindicatoren.

In het derde hoofdstuk onderzoeken we de samenhang tussen werkbaarheid, duurzame inzetbaarheid (haalbaarheid om als zelfstandige aan de slag te blijven tot de pensioenleeftijd) en de tevredenheid met de keuze voor het ondernemerschap.

Het vierde hoofdstuk gaat in op de achterliggende determinanten van de vastgestelde ontwikkelingen in de werkbaarheidssituatie van zelfstandige ondernemers en bespreekt de vaststellingen en de evoluties in de genoemde risico-indicatoren.

Ten slotte bevat dit rapport tevens een uitgebreide tabellenbijlage met de werkbaarheidsgegevens voor verschillende deelgroepen binnen de zelfstandigenpopulatie: voor de vier werkbaarheidsindicatoren en de vier risico-indicatoren zijn telkens twee boordtabellen opgemaakt met de opdeling van de cijfers naar persoonskenmerken (geslacht, leeftijd, scholingsniveau, gezinssituatie) en naar kenmerken van de onderneming (ondernemingsgrootte, bedrijfsanciënniteit, groeiverwachting en beroepsactiviteit/sector).

1. Achtergrond en methodologie van de werkbaarheidsmonitor in een notendop

Dit hoofdstuk verschaft de achtergrondinformatie bij de werkbaarheidsmonitor, die nodig is voor een correcte lectuur en interpretatie van cijfergegevens en analyses in dit rapport. We staan stil bij de beleidsdoelstellingen achter de werkbaarheidsmetingen, geven toelichting bij de gehanteerde definities en indicatoren en gaan in op de achterliggende meettechniek en de kwaliteit/representativiteit van de dataset van de monitor. De exhaustieve beschrijving van de onderzoeksmethodologie wordt in een apart rapport behandeld (Bourdeaud'hui, e.a., 2023).

1.1 Beleidscontext van de werkbaarheidsmonitor

De sociale partners in de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) dragen al vele jaren de boodschap uit dat kwaliteitsvolle banen nodig zijn om werkenden duurzaam inzetbaar te houden en langer doorwerken haalbaar te maken. Reeds in het Pact van Vilvoorde uit 2001 formuleerden de partners, samen met de Vlaamse Regering, deze (doel)stelling als volgt: als we de **werkzaamheid** (inzonderheid van 50-plussers) willen opkrikken, zullen we ook aandacht moeten besteden aan de **werkbaarheid** van de jobs. Met deze woordspeling en dito neologisme, werd in Vlaanderen een krachtige en operationele beleidsterm gelanceerd die toelaat om rond de kwaliteit van de arbeid van werknemers en zelfstandige ondernemers te mobiliseren.

Om de vinger aan de pols te houden brengt de Stichting Innovatie & Arbeid, het onderzoekscentrum van de SERV, via een grootschalige schriftelijke peiling de kwaliteit van de jobs in Vlaanderen gedetailleerd in kaart en levert daarmee de gegevens voor de Vlaamse werkbaarheidsmonitor. De werkbaarheidsenquête bij werknemers werd voor het eerst uitgevoerd in 2004, de werkbaarheidsmetingen bij de zelfstandigen zijn gestart in 2007.

Deze inzichten rond het belang van werkbaar werk hebben nog niets aan relevantie en actualiteitswaarde ingeboet. In het licht van pensioenhervormingen, de substantiële toename van het aantal (langdurig) arbeidsongeschikten en de krapte op de arbeidsmarkt, vormde de koppeling tussen werkbaarheid en de ambitie om mensen duurzaam aan de slag te houden ook in de VESOC-akkoorden '*Actieplan werkbaar werk*' (SERV, 2018), '*Iedereen aan boord*' (SERV, 2019) en '*Alle hens aan dek*' (SERV, 2020) een richtinggevend principe.

Met het werkgelegenheidsakkoord '*Iedereen nodig, iedereen mee*' (SERV, 2022) blijft het werkbaarheidsvraagstuk ook de komende jaren prominent op de beleidsagenda staan. De sociale partners formuleren daarin de doelstelling om een significante vooruitgang te boeken op de diverse aspecten van werkbaar werk. Ze schrijven zich daarmee in in de VIZIER 2030-doelstelling van de Vlaamse Regering om tegen 2030 in Vlaanderen te komen tot een volledige tewerkstelling en te behoren tot de top van Europa inzake werkzaamheidsgraad, met langere loopbanen en meer werkbare jobs.

1.2 Werkbaar werk: definities en indicatoren

De Vlaamse sociale partners hebben de beleidsnotie ‘werkbaarheid’ concreet gemaakt aan de hand van vier kwaliteitscriteria. Werkbaar werk verwijst naar jobs waarvan je niet overspannen of ziek wordt, die boeiend en motiverend zijn, die kansen bieden op blijven/bijleren en die voldoende ruimte laten voor gezin en privéleven. De werkbaarheidsmonitor hanteert daarom vier werkbaarheidsindicatoren: werkstress (psychische vermoeidheid), motivatie (welbevinden in het werk, werkbetrokkenheid), leermogelijkheden en werk-privébalans.

Tabel 1: Overzicht en omschrijving werkbaarheidsindicatoren

Indicator	Omschrijving
Werkstress (psychische vermoeidheid)	de mate waarin de door psychosociale arbeidsbelasting opgebouwde (mentale) vermoeidheid recuperabel is dan wel leidt tot spanningsklachten en verminderd functioneren <i>(problemen met) werkstress</i>
Motivatie (welbevinden in het werk/werkbetrokkenheid)	de mate waarin werkenden door de aard van de job(inhoud) werkbetrokken zijn/blijven dan wel gedemotiveerd raken <i>(problemen met) werkbetrokkenheid en motivatie</i>
Leermogelijkheden	de mate waarin werkenden door formele opleidingskansen en de dagdagelijkse ervaring op de werkplek hun competenties al dan niet op peil kunnen houden en verder ontwikkelen i.f.v. hun inzetbaarheid op langere termijn <i>(onvoldoende) kansen op blijven/competentieontwikkeling</i>
Werk-privébalans	de mate waarin de taakeisen in de werksituatie al dan niet belemmerende effecten hebben op de handelingsmogelijkheden in de ‘thuis’situatie <i>(problemen met) combinatie van arbeid met privéleven</i>

In de werkbaarheidsmonitor wordt ook gepeild naar een aantal kenmerken van de arbeidssituatie, die de werkbaarheid kunnen bedreigen dan wel bevorderen. In de monitor voor zelfstandige ondernemers worden daartoe vier jobkenmerken via zogenaamde risico-indicatoren in kaart gebracht: werkdruk, emotionele belasting, taakvariatie (afwisseling in het werk) en (belastende fysieke) arbeidsomstandigheden.

Tabel 2: Overzicht en omschrijving risico-indicatoren

Indicator	Omschrijving
Werkdruk	de mate van arbeidsbelasting vanuit kwantitatieve taakeisen, zoals werkvolume, werktempo, deadlines
Emotionele belasting	de mate van arbeidsbelasting vanuit contactuele taakeisen, inz. bij omgang met klanten of coördinatieopdrachten
Taakvariatie	de mate waarin de functie-inhoud een afwisselend takenpakket omvat en beroep doet op vaardigheden van werkenden
Arbidsomstandigheden	de mate waarin werkenden blootgesteld worden aan fysieke inconvenianten in de werkomgeving en lichamelijke belasting

Meettechnisch is voor de operationalisering van de werkbaarheids- en risico-indicatoren geopteerd voor psychometrische schalen. De argumentatie voor het gebruik van dergelijke meetschalen (in plaats van enkelvoudige itemvragen) ligt in de meetnauwkeurigheid ervan. Bij de

constructie van de vragenlijst werd maximaal aansluiting gezocht bij bestaande, gevalideerde instrumenten.

Voor alle indicatoren, behalve 'werk-privébalans' en 'arbeidsomstandigheden', worden de meetschalen geselecteerd uit de Vragenlijst Beleving en Beoordeling van de Arbeid (VBBA 1.0 - SKB Amsterdam). Voor de werkbaarheidsindicator 'werk-privébalans' wordt een verkorte versie van de schaal 'negatieve werk-thuis-interferentie' van de Survey Werk-thuis-Interferentie Nijmegen (SWING - Radboud Universiteit Nijmegen) gebruikt. De risico-indicator 'arbeidsomstandigheden' is een meetschaal die gebaseerd is op een selectie van items die in de European Working Conditions Survey (Eurofound - Dublin) aan bod komen.

In functie van een toegankelijke en voor beleidsondersteuning relevante communicatie van de meetresultaten wordt in de rapportering gebruik gemaakt van de kengetallentechniek. Dit betekent dat – op basis van onderbouwde grenswaarden of cut off scores - de individuele schaalinformatie gebruikt wordt om binnen de groep respondenten de subgroepen af te bakenen, die zich in een acceptabele dan wel problematische situatie bevinden. De kracht van dergelijke kengetallen is dat ze in een oogopslag inzicht geven in de mate van voorkomen van ongewenste/problematische situaties.

In de werkbaarheidsmonitor wordt met 'gelede kengetallen' gewerkt. Naar analogie met de kleurensymboliek van een verkeerslicht, wordt niet enkel een problematische groep afgebakend en becijferd ('oranje knipperlicht') maar daarbinnen ook een subgroep die als 'acuut problematisch' kan gelabeld worden ('rood alarmsignaal'). Niet-problematische, problematische en acuut-problematische situaties worden voor de onderscheiden werkbaarheids- en risico-indicatoren als volgt benoemd:

Tabel 3: Terminologie voor de categorieën in de werkbaarheids- en risico-indicatoren

	Niet problematisch = geen knelpunt	Problematisch = knelpunt	Acuut-problematisch = acuut knelpunt
Werkstress (psychische vermoeidheid)	werkstressniveau acceptabel	werkstressklachten	symptomen burn-out
Motivatie (welbevinden in het werk/werkbetrokkenheid)	gemotiveerd aan de slag	motivatieproblemen	ernstige demotivatie
Leermogelijkheden	voldoende leermogelijkheden	onvoldoende leermogelijkheden	ernstig leerdeficit
Werk-privébalans	haalbare werk-privécombinatie	problemen werk-privécombinatie	acuut werk-privéconflict
Werkdruk	werkdruk acceptabel	hoge werkdruk	acuut hoge werkdruk
Emotionele belasting	geen emotioneel belastend werk	emotioneel belastend werk	emotionele overbelasting
Taakvariatie	voldoende taakvariatie	routinematig werk	extreem routinematig werk
Arbeidsomstandigheden	geen belastende arbeidsomstandigheden	belastende arbeidsomstandigheden	zeer hoge fysieke belasting

De validiteit en betrouwbaarheid van de meetschalen, de grenswaardenbepaling en kengetallen-techniek worden uitgebreid behandeld in het rapport 'Methodologie Vlaamse werkbaarheidsmonitor' (Bourdeaud'hui e.a., 2023).

1.3 Survey-ontwerp en representativiteit van de werkbaarheidsmeting

De gegevensverzameling voor de werkbaarheidsmonitor gebeurt op basis van een schriftelijke bevraging van een representatief staal van werkenden uit het Vlaamse gewest.

De onderzoekspopulatie voor de werkbaarheidsmonitor voor zelfstandige ondernemers wordt als volgt afgebakend: zelfstandigen in hoofdberoep in de leeftijdsgroep 18-65 jaar, met woonplaats in het Vlaams Gewest, die in de vier weken voorafgaand aan de bevraging effectief arbeidsprestaties als zelfstandige hebben geleverd. Deze laatste voorwaarde is noodzakelijk voor een betrouwbare zelfrapportering van de jobkwaliteit. Zelfstandige ondernemers die - omwille van bijvoorbeeld ziekte, bevallingsrust, tijdelijke stopzetting van de activiteit - gedurende de maand voorafgaand aan de bevraging niet gewerkt hebben, kunnen zich enkel door herinnering een beeld vormen van de werkbeleving, met het risico op mogelijke antwoordvertekeningen. Administratieve databanken leveren ons echter geen informatie over de effectieve arbeidsprestaties van zelfstandige ondernemers in de maand voorafgaand aan de bevraging. Dit is een probleem dat binnen de vragenlijst zelf - via het inbouwen van filters - wordt aangepakt.

De ad random steekproef voor de werkbaarheidsmetingen bij zelfstandigen wordt door het Rijksinstituut voor Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ) aselekt getrokken uit het bestand 'aangesloten verzekeringsplichtigen toestand 31 december' van het jaar voorafgaand aan de meting.¹ Sinds de meting 2013 gaat het hier om een volledig en up-to-date bestand voor het vermelde tijdstip. Op die manier kan een adequate benadering van het geambieerde populatiebestand worden gerealiseerd.

De koppeling van de informatie uit het RSVZ-databank aan de geactualiseerde woonplaatsgegevens uit het Rijksregister wordt uitgevoerd door de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ). Met het oog op het waarborgen van de privacy van de respondenten staat de KSZ ook in voor de logistieke organisatie van de enquête en de verzending van de vragenlijsten in de periode maart-mei van het betrokken meetjaar. De 'time lag' tussen het referentiemoment van de steekproeftrekking en de eigenlijke meting blijft daarmee beperkt tot een drietal maanden en responsuitval om die reden kan aldus geminimaliseerd worden.

De initiële steekproefomvang voor de werkbaarheidsmetingen bij zelfstandige ondernemers in 2007 werd op 6.000 eenheden bepaald. In functie van een (geambieerde) respons van 30% (en gerealiseerde dataset van 2.000 eenheden) kan op die manier een voor de monitoringdoelstelling noodzakelijke meetprecisie (met een betrouwbaarheidsinterval van < 2,5% rond de kengetallen, bij $\alpha = 0,05$) bereikt worden. Bij een gerealiseerde steekproef-omvang van 2.000 eenheden kunnen tevens betrouwbare gegevens worden verwacht voor een aantal deelgroepen van zelfstandige ondernemers (vb. naar economische bedrijfstak). Sinds de bevraging 2013 werd daartoe de steekproefomvang gevoelig verhoogd (in 2023 tot 12.000 eenheden).

Bij de onderscheiden metingen werd een identieke 'responsstrategie' gevolgd. De benadering van de respondent verloopt via drie contactmomenten: de verzending van de introductiebrief met vragenlijst, het toesturen van een herinneringskaartje na een week en een rappelzending met vragenlijst na een viertal weken.

Daarnaast werden nog een aantal flankerende initiatieven genomen om de respons te ondersteunen: de aankondiging van de bevraging via de mediakanalen van beroepsverenigingen waarin de maatschappelijke relevantie van de werkbaarheidsmonitor wordt benadrukt; de duidelijke vermelding in de introductiebrief van de door de KSZ gewaarborgde anonimiteit van de bevraging; de bewuste keuze tot beperking van de vragenlijst in functie van een equivalente invultijd van maximaal vijftien minuten; de organisatie van een helpdesk voor de respondenten via de Vlaamse infolijn - 1700.

De werkbaarheidsbevestigingen bij zelfstandige ondernemers realiseren voor een 'economiebrede' schriftelijke peiling een behoorlijk responsresultaat. Toch kunnen we niet voorbijgaan aan de vaststelling dat de responsgraad in het afgelopen anderhalve decennium systematisch is afgenomen: van 39,5% in 2007 over 37,7% in 2010, 31,7% in 2013, 27,3% in 2016 tot 25,1% in

¹ Volgens de meest recente-gegevens van het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ) omvat deze populatie 455.997 eenheden (situatie 31 december 2022)

2019). In 2023 stellen we echter een sterke terugval vast en daalt de responsgraad naar 15,8%, met 1.788 ingevulde enquêtes. De geambieerde 2.000 respondenten wordt in 2023 voor de eerste maal niet gehaald. Een dalende responsbereidheid bij grootschalige bevragingen werd al eerder opgemerkt in de survey-methodologische literatuur (Barbier, e.a., 2015).

De representativiteitsanalyse van de opeenvolgende metingen brengt een systematische maar beperkte vertekening van de gerealiseerde steekproef t.a.v. het RSVZ-steekproefbestand aan het licht. Zo ligt het aandeel vrouwen in de gerealiseerde steekproef licht (maar significant) hoger dan verwacht op basis van de initiële steekproef. Op het vlak van leeftijd zien we een lichte onder- en oververtegenwoordiging van jongere (-40 jaar) respectievelijk oudere (50+ jaar) zelfstandige ondernemers. Simulaties tonen aan dat het corrigeren voor deze afwijkingen door toepassing van wegingsfactoren op de dataset slechts een marginale impact heeft op de WBM-kengetallen. Er werd dan ook afgezien van wegingscorrectie omdat exacte gegevens over de onderzoekspopulatie (zelfstandige ondernemers met effectieve activiteit in de maand vóór de bevraging) ontbreken en vermelde wegingen precies extra fouten zouden kunnen teweegbrengen.

Op basis van deze elementen gaan we er dan ook vanuit dat de onderzoeksresultaten van de opeenvolgende metingen toelaten een representatief beeld te brengen van de (werkbaarheids)situatie van de zelfstandige ondernemers in Vlaanderen.

Het survey-ontwerp, de organisatie van de enquêtering, de analyse van de kwaliteit van de respons en de controle van de representativiteit van de gerealiseerde steekproeven zijn uitgebreid gedocumenteerd in het rapport 'Methodologie Vlaamse werkbaarheidsmonitor' (Bourdeaud'hui, e.a., 2023).

In de rand van de responsanalyse kan nog worden vermeld dat met de substantiële verhoging van de steekproefomvang in 2013 voor zeven sectoren het vooropgestelde minimum-quotum van 200 eenheden in de dataset werd bereikt en daarmee betrouwbare sectorale cijfers konden worden berekend: landbouw en visserij, transport & productie, bouw, handel, horeca, vrije beroepen en (andere) intellectuele diensten. In functie van een uniforme rapportering wordt deze sectorinformatie ook voor andere meetmomenten in de bijlagen bij dit rapport opgenomen.²

² In 2023 zien we minimum 200 observaties voor de sectoren bouw, handel, vrije beroepen en (andere) intellectuele diensten.

2. Evolutie van de werkbaarheidssituatie van zelfstandige ondernemers

De Vlaamse werkbaarheidsmonitor hanteert bij de beschrijving van de kwaliteit van banen vier criteria en indicatoren: werkstress (psychische vermoeidheid), motivatie (welbevinden in het werk, werkbetrokkenheid), leermogelijkheden en werk-privébalans. Dit hoofdstuk brengt de werkbaarheidssituatie van zelfstandige ondernemers in Vlaanderen in beeld met de rapportage van de cijfers voor deze werkbaarheidsindicatoren bij de meest recente meting in 2023, en analyseert tevens de trends in de meetgegevens van het afgelopen anderhalve decennium.

2.1 Werkstress en burn-out

De werkstressindicator verschaft informatie over de mate waarin werkenden al dan niet voldoende kunnen herstellen van de door psychosociale arbeidsbelasting opgebouwde psychische vermoeidheid. Wanneer werkenden abnormaal lang moeten recupereren van hun arbeidsprestaties ('aan het einde van de dag echt op zijn', 'meer dan een uur voor herstel na het werk nodig hebben, 'slechts op de tweede vrije dag tot rust komen'), beschouwen we de situatie als problematisch en spreken we over werkstressklachten. Acute psychische vermoeidheidsproblemen, waarbij zelfs sprake is van verminderd functioneren op de werkplek of na de werkdag ('door vermoeidheid tijdens het laatste deel van de werkdag werk niet meer zo goed doen', 'concentratieproblemen in vrije uren na de werktijd') labelen we als 'burn-outsymptomen'.

Tabel 4 analyseert de verschuivingen in de werkstress-situatie van zelfstandige ondernemers sinds 2007, figuur 1 brengt deze evolutie grafisch in beeld.

In 2023 bevindt 62,2% van de zelfstandige ondernemers zich voor psychische vermoeidheid in een acceptabele situatie, 37,8% heeft af te rekenen met werkstressklachten, bij iets meer dan een derde daarvan (13,9% van de volledig groep van respondenten) is er sprake van burn-outsymptomen. Omgerekend gaat het om zowat 170.000 zelfstandigen die met problematische werkstress geconfronteerd worden, waarvan ongeveer 65.000 zelfstandigen een verhoogd burn-outrisico lopen.

Deze cijfers verschillen niet (significant) van de meetresultaten in 2019. De verbetering, die tussen 2010 en 2013 werd geboekt (met een significante daling van het aandeel zelfstandige ondernemers met werkstressklachten van 38,0% naar 33,4%), ging na 2013 opnieuw verloren. Dit resulteert in de vaststelling dat over de volledige meetperiode 2007-2023 geen significante verschuiving wordt geregistreerd.

Tabel 4: Prevalentie werkstressklachten-en burn-outsymptomen bij zelfstandige ondernemers in Vlaanderen, 2007 - 2023

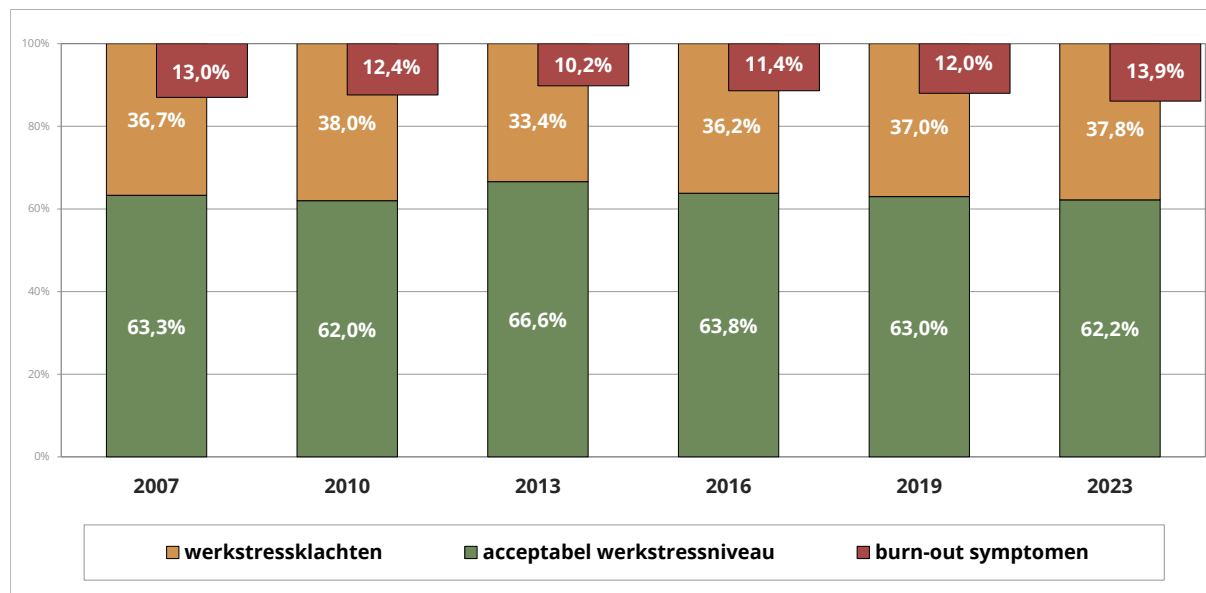
	2007	2010	2013	2016	2019	2023
	%	%	%	%	%	%
 acceptabel werkstressniveau	63,3	62,0	66,6	63,8	63,0	62,2
 werkstressklachten	36,7	38,0	33,4	36,2	37,0	37,8
 burn-outsymptomen	13,0	12,4	10,2	11,4	12,0	13,9
N	2.169	2.083	3.525	2.551	2.808	1.769

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'symptomen burn-out'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'werkstressklachten' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- **cijfers in het groen** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) toename van het aandeel zelfstandige ondernemers met een acceptabel werkstressniveau/afname van het aandeel zelfstandige ondernemers met werkstressklachten en/of burn-outsymptomen ten opzichte van het vorige meetpunt; **cijfers in het rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) afname van het aandeel zelfstandige ondernemers met een acceptabel werkstressniveau/toename van het aandeel zelfstandige ondernemers met werkstressklachten en/of burn-outsymptomen ten opzichte van het vorige meetpunt;
- de afwezigheid van een **groen kader** ('verbetering van de situatie') of **rood kader** ('verslechtering van de situatie') rond de cijfers van 2023 betekent dat er geen significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verschuivingen in de kengetallen voor de meest recente meting in vergelijking met de nulmeting 2007 worden opgetekend;
- **N** = aantal waarnemingen bij de meeteditie.

Figuur 1: Evolutie van het aandeel zelfstandige ondernemers met een acceptabel werkstressniveau, met werkstressklachten en met burn-outsymptomen, 2007 – 2023

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- het verschoven **rode balkje 'symptomen burn-out'** is een subgroep binnen de groep 'werkstressklachten' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie

2.2 Motivatie

De motivatie-indicator verschaft informatie over de mate waarin werkenden door de aard van de job(inhoud) werkbetrokken zijn/blijven. De categorisering 'motivatieproblemen' verwijst dan naar een situatie waarbij de werkenden hun job niet (langer) als boeiend en aantrekkelijk ervaren en waarbij zij nauwelijks intrinsiek betrokken zijn op de normale taakuitvoering ('werk doen omdat het moet, daarmee is alles wel gezegd'). We labelen de situatie als acuut problematisch en spreken over 'ernstige demotivatie' wanneer werkenden zo sterk gedemotiveerd raken dat ze niet meer naar behoren functioneren in hun job ('telkens weerstand overwinnen om het werk te doen').

Negen op de tien (90,1%) zelfstandige ondernemers in Vlaanderen zijn in 2023 door de aard van de job(inhoud) gemotiveerd aan de slag, een tiende (9,9%) heeft af te rekenen met motivatieproblemen, bij iets meer dan een derde daarvan (3,8% van de volledige populatie) is er sprake van ernstige demotivatie. Omgerekend gaat het om ongeveer 45.000 zelfstandigen die met motivatieproblemen kampen waarvan ongeveer 15.000 ernstig gedemotiveerd zijn.

Tabel 5 analyseert de verschuivingen in cijfers voor de motivatie-indicator sinds 2007, figuur 2 brengt deze evolutie grafisch in beeld.

Tabel 5: Prevalentie (ernstige) motivatieproblemen bij zelfstandige ondernemers in Vlaanderen, 2007 - 2023

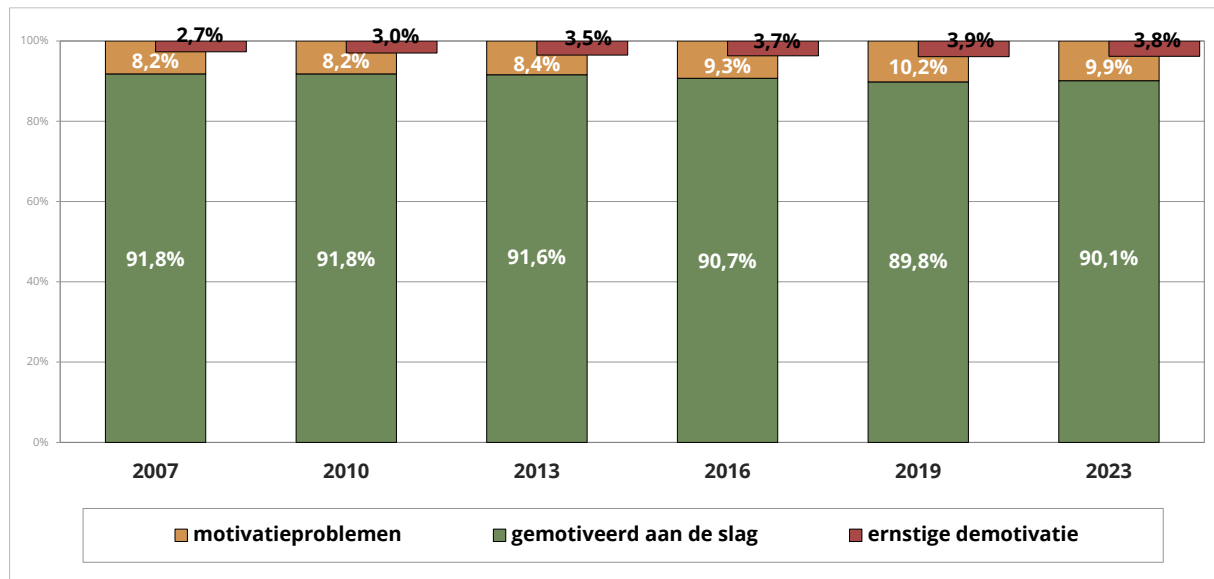
	2007	2010	2013	2016	2019	2023
	%	%	%	%	%	%
 gemotiveerd aan de slag	91,8	91,8	91,6	90,7	89,8	90,1
 motivatieproblemen	8,2	8,2	8,4	9,3	10,2	9,9
 ernstige demotivatie	2,7	3,0	3,5	3,7	3,9	3,8
N	2.012	1.932	3.490	2.520	2.812	1.674

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'ernstige demotivatie'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'motivatieproblemen' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- we registreren tussen de opeenvolgende meetpunten geen significante (Pearson chi²; p<0,05) verschuivingen in de kengetallen voor motivatie (vandaar de afwezigheid van **cijfers in groen of rood** in de tabel);
- de afwezigheid van een **groen kader** ('verbetering van de situatie') of **rood kader** ('verslechtering van de situatie') rond de cijfers van 2023 betekent dat er geen significante (Pearson chi²; p<0,05) verschuivingen in de kengetallen voor de meest recente meting in vergelijking met de nulmeting 2007 worden opgetekend;
- **N** = aantal waarnemingen bij de meeteditie.

Figuur 2: Evolutie van het aandeel zelfstandige ondernemers dat gemotiveerd aan de slag is of met (ernstige) motivatieproblemen geconfronteerd wordt, 2007 - 2023

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- het verschoven **rode balkje 'ernstige demotivatie'** is een subgroep binnen de groep 'motivatieproblemen' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie

De meetresultaten van de opeenvolgende bevestigingen laten van 2007 tot 2019 een geleidelijke stijging zien van het aandeel zelfstandigen met (acute) motivatieproblemen. Hierdoor stelden we in 2019 een significante stijging vast van het aandeel zelfstandigen met (acute) motivatieproblemen t.o.v. de nulmeting in 2007. Deze trend lijkt zich in 2023 niet verder te zetten, met opnieuw een lichte daling van de groep zelfstandigen met (acute) motivatieproblemen. Deze daling zorgt ervoor dat de negatieve evolutie over de periode 2007-2019 omgebogen wordt en we in 2023 voor deze indicator geen significant verschil meer optekenen t.o.v. de nulmeting in 2007.

2.3 Leermogelijkheden

De indicator 'leermogelijkheden' verschaft informatie over de mate waarin werkenden door formele opleidingskansen en de dagdagelijkse ervaringen op de werkplek hun competenties al dan niet op peil kunnen houden en verder ontwikkelen. 'Onvoldoende leermogelijkheden' in de job verwijst naar een problematische situatie waarbij de inzetbaarheid van de betrokkenen op langere termijn gehypothekeerd wordt door een gebrek aan kansen op competentieontwikkeling in de job. Bij het volledig ontbreken van (formele en intrinsieke) leermogelijkheden hanteren we het label 'ernstig leerdeficit'.

In 2023 heeft haast iedere zelfstandige ondernemer (97,3%) voldoende leermogelijkheden in de job, amper 2,7% loopt aan tegen een tekort aan leerkansen en bij 0,6% is er sprake van een ernstig leerdeficit. Omgerekend hebben ongeveer 10.000 zelfstandigen met onvoldoende leermogelijkheden af te rekenen (bij ongeveer 5.000 van hen is er sprake van een ernstig leerdeficit).

Tabel 6 analyseert de verschuivingen in cijfers voor leermogelijkheden sinds 2007, figuur 3 brengt deze evolutie grafisch in beeld.

Tabel 6: Prevalentie (ernstig) leerdeficit bij zelfstandige ondernemers in Vlaanderen, 2007 - 2023

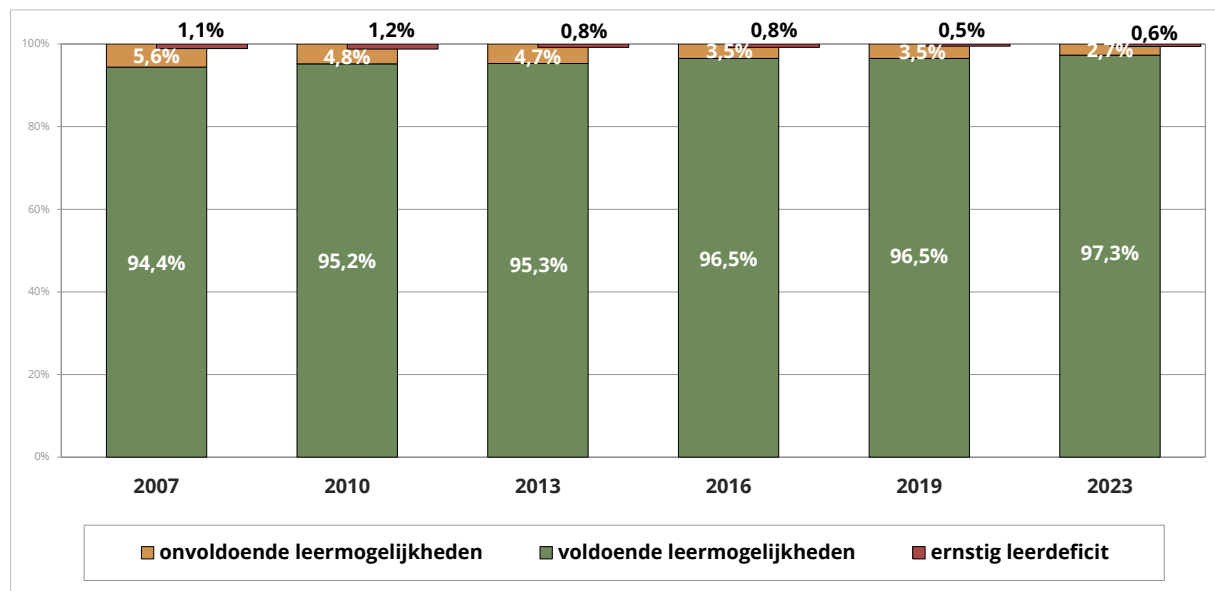
	2007	2010	2013	2016	2019	2023
	%	%	%	%	%	%
 voldoende leermogelijkheden	94,4	95,2	95,3	96,5	96,5	97,3
 onvoldoende leermogelijkheden	5,6	4,8	4,7	3,5	3,5	2,7
 ernstig leerdeficit	1,1	1,2	0,8	0,8	0,5	0,6
N	2.018	1.932	3.500	2.527	2.817	1.678

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'ernstig leerdeficit'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'onvoldoende leermogelijkheden' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- **cijfers in het groen** wijzen op een significante (Pearson chi²; p<0,05) toename van het aandeel zelfstandige ondernemers met voldoende leermogelijkheden/afname van het aandeel zelfstandige ondernemers met een leerdeficit ten opzichte van het vorige meetpunt (cijfers in het rood zouden wijzen op een significante verslechtering van de situatie op het vlak van leermogelijkheden);
- **de groene omkadering van de meetgegevens 2023** wijst op een significante (Pearson chi²; p<0,05) toename van het aandeel zelfstandige ondernemers met voldoende leermogelijkheden/afname van het aandeel zelfstandige ondernemers met een leerdeficit in vergelijking met de nulmeting 2007 (een rode omkadering zou wijzen op een significante verslechtering van de situatie op het vlak van leermogelijkheden over het voorbije anderhalve decennium);
- **N** = aantal waarnemingen bij de meeteditie

Figuur 3: Evolutie van het aandeel zelfstandige ondernemers met voldoende leermogelijkheden of met een (ernstig) leerdeficit, 2007 – 2023

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- het verschoven **rode balkje 'ernstig leerdeficit'** is een subgroep binnen de groep 'onvoldoende leermogelijkheden' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie

De cijfers bij de meest recente meting 2023 verschillen niet (significant) van de meetresultaten in 2019. De positieve trend sinds 2007 wordt niet gekeerd in 2023; in vergelijking met de nulmeting 2007 is er sprake van een significante toename van het aandeel zelfstandige ondernemers met voldoende leermogelijkheden c.q. afname van het aandeel met (ernstig) leerdeficit.

2.4 Werk-privébalans

De indicator 'werk-privébalans' verschaft informatie over de mate waarin de taakeisen in de werksituatie al dan niet belemmerende effecten hebben in de 'thuis'situatie. We labelen een situatie als problematisch wanneer de eisen van het werk systematisch combinatiemoeilijkheden stellen t.a.v. gezin en sociaal leven. We spreken van een acuut-problematische balans bij quasi-permanente conflicten tussen werk en privé sfeer.

Voor zeven op de tien (70,2%) zelfstandige ondernemers in Vlaanderen is in 2023 de combinatie van de job met het privéleven een haalbare opdracht, bijna drie op de tien (29,8%) hebben af te rekenen met problemen in de werk-privécombinatie, bij één op de tien (10,1%) is er zelfs sprake van een acuut werk-privéconflict. Omgerekend gaat het om zowat 135.000 zelfstandigen die moeilijkheden ondervinden om de touwtjes van werk, gezin en privéleven aan elkaar te knopen, waarvan ongeveer 45.000 zelfstandigen zelfs met een quasi-permanent werk-privéconflict geconfronteerd worden.

Tabel 7 analyseert de verschuivingen in cijfers voor leermogelijkheden sinds 2007, figuur 4 brengt deze evolutie grafisch in beeld.

Tabel 7: Prevalentie (acute) werk-privécombinatieproblemen bij zelfstandige ondernemers in Vlaanderen, 2007 - 2023

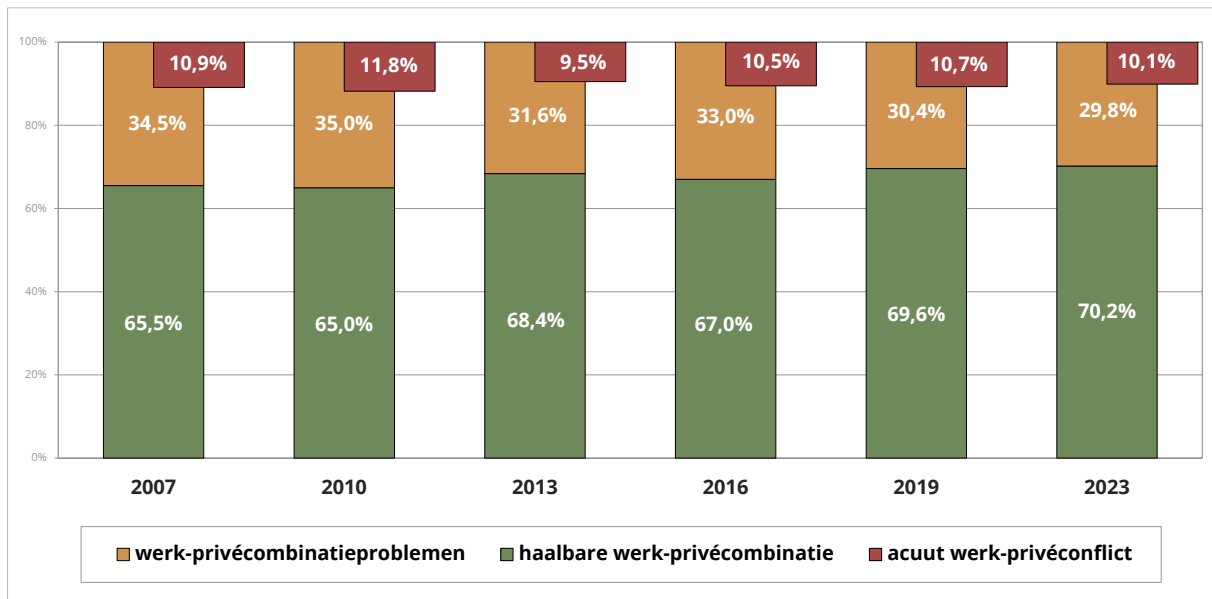
	2007	2010	2013	2016	2019	2023
	%	%	%	%	%	%
 haalbare werk-privécombinatie	65,5	65,0	68,4	67,0	69,6	70,2
 werk-privécombinatieproblemen	34,5	35,0	31,6	33,0	30,4	29,8
 acuut werk-privéconflict	10,9	11,8	9,5	10,5	10,7	10,1
N	2.184	2.103	3.532	2.563	2.822	1.768

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'acuut werk-privéconflict'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'werk-privécombinatieproblemen' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- **cijfers in het groen** wijzen op een significante (Pearson chi²; p<0,05) toename van het aandeel zelfstandige ondernemers met een haalbare werk-privécombinatie/afname van het aandeel zelfstandige ondernemers met (acute) werk-privécombinatieproblemen ten opzichte van het vorige meetpunt (cijfers in het rood zouden wijzen op een significante verslechtering van de situatie op het vlak van de werk-privébalans);
- **de groene omkadering van de meetgegevens 2023** wijst op een significante (Pearson chi²; p<0,05) toename van het aandeel zelfstandige ondernemers met een haalbare werk-privécombinatie /afname van het aandeel zelfstandige ondernemers met werk-privécombinatieproblemen bij een vergelijking met de nulmeting 2007 (een rode omkadering zou wijzen op een significante verslechtering van de situatie op het vlak van de werk-privébalans over het voorbije anderhalve decennium);
- **N** = aantal waarnemingen bij de meeteditie.

Figuur 4: Evolutie van het aandeel zelfstandige ondernemers met een haalbare werk-privécombinatie of met (acute) combinatieproblemen, 2007 - 2023

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- het verschoven **rode balkje 'acuut werk-privéconflict'** is een subgroep binnen de groep 'werk-privécombinatieproblemen' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie

De cijfers bij de meest recente meting laten een consolidatie zien van de verbetering van de werk-privébalans bij zelfstandige ondernemers die in 2019 werd opgetekend (in 2019 zagen we een significante daling van de omvang van de groep met combinatieproblemen van 33,0% naar 30,4%). Ook in vergelijking met de nulmeting 2007 (34,5% zelfstandigen met combinatieproblemen) is er sprake van een duidelijke en significante vooruitgang.

2.5 Een combinatiekijk op werkbaarheid

De combinatie van de informatie van de vier indicatoren laat ons toe een gedetailleerde evaluatie op te maken van de (evolutie in de) werkbaarheidssituatie van zelfstandige ondernemers in Vlaanderen. Tabel 8 presenteert de frequentiegegevens voor jobs die op alle werkbaarheids-criteria positief scoren versus de jobs met werkbaarheidsknelpunten, opgedeeld naar het aantal, het type en de combinatie ervan.

Tabel 8: Prevalentie van aantal, type en combinatie van werkbaarheidsknelpunten, 2007 - 2023

AANTAL EN TYPE KNELPUNTEN		2007	2010	2013	2016	2019	2023
0 knelpunten		47,7	47,8	51,4	50,7	50,1	52,5
1 knelpunt							
psychische vermoeidheid		12,4	12,1	11,4	11,2	13,0	13,2
welbevinden in het werk		2,1	1,2	1,6	1,8	2,9	1,5
leermogelijkheden		1,8	1,9	1,8	0,9	0,9	0,8
werk-privébalans		10,8	11,0	10,2	9,1	8,1	7,0
	subtotaal	27,1	26,2	25,0	22,8	25,0	22,5
2 knelpunten							
psychische vermoeidheid & welbevinden in het werk		0,9	1,2	1,3	1,9	1,7	2,1
psychische vermoeidheid & leermogelijkheden		0,4	0,4	0,2	0,1	0,1	0,2
psychische vermoeidheid & werk-privébalans		17,5	17,8	15,8	18,0	16,8	16,1
welbevinden in het werk & leermogelijkheden		0,4	0,3	0,6	0,4	0,3	0,2
welbevinden in het werk & werk-privébalans		0,4	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5
leermogelijkheden & werk-privébalans		0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
	subtotaal	19,9	20,4	18,7	21,2	19,5	19,2
3 knelpunten							
psychische vermoeidheid & welbevinden in het werk & leermogelijkheden		0,3	0,4	0,3	0,4	0,7	0,4
psychische vermoeidheid & welbevinden in het werk & werk-privébalans		3,0	3,6	3,2	3,4	3,5	4,4
psychische vermoeidheid & leermogelijkheden & werk-privébalans		1,1	0,5	0,6	0,5	0,6	0,2
welbevinden in het werk & leermogelijkheden & werk-privébalans		0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1
	subtotaal	4,6	4,6	4,3	4,6	4,9	5,1
4 knelpunten							
		0,7	1,0	0,7	0,7	0,5	0,8
	algemeen totaal	100	100	100	100	100	100

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Uit de gegevens in tabel 8 kunnen we een synthetische werkbaarheidsvariabele afleiden, die we zullen inzetten bij de analyse (in volgend hoofdstuk) van de samenhang van werkbaarheid met de duurzame inzetbaarheid van zelfstandigen en met hun tevredenheid met hun keuze voor het ondernemerschap. We onderscheiden daarbij drie situaties: werkbare jobs die aan de vier criteria beantwoorden, jobs met één werkbaarheidsknelpunt en jobs met twee of meer knelpunten.

Tabel 9 rapporteert voor de zes werkbaarheidsmetingen de frequentieverdeling van de zelfstandige ondernemers met een job zonder werkbaarheidsknelpunten, met één werkbaarheidsknelpunt of met meerdere werkbaarheidsknelpunten; figuur 5 brengt deze evolutie grafisch in beeld.

Tabel 9: Evolutie van de verdeling van het aandeel zelfstandige ondernemers met een job zonder werkbaarheidsknelpunten, met één werkbaarheidsknelpunt of met meerdere werkbaarheidsknelpunten, 2007 - 2023

	2007	2010	2013	2016	2019	2023
	%	%	%	%	%	%
geen werkbaarheidsknelpunten	47,7	47,8	51,4	50,7	50,1	52,5
1 werkbaarheidsknelpunt	27,1	26,2	25,0	22,8	25,0	22,5
2+ werkbaarheidsknelpunten	25,2	26,0	23,7	26,4	25,0	25,0
N	1.919	1.856	3.359	2.452	2.731	1.649

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

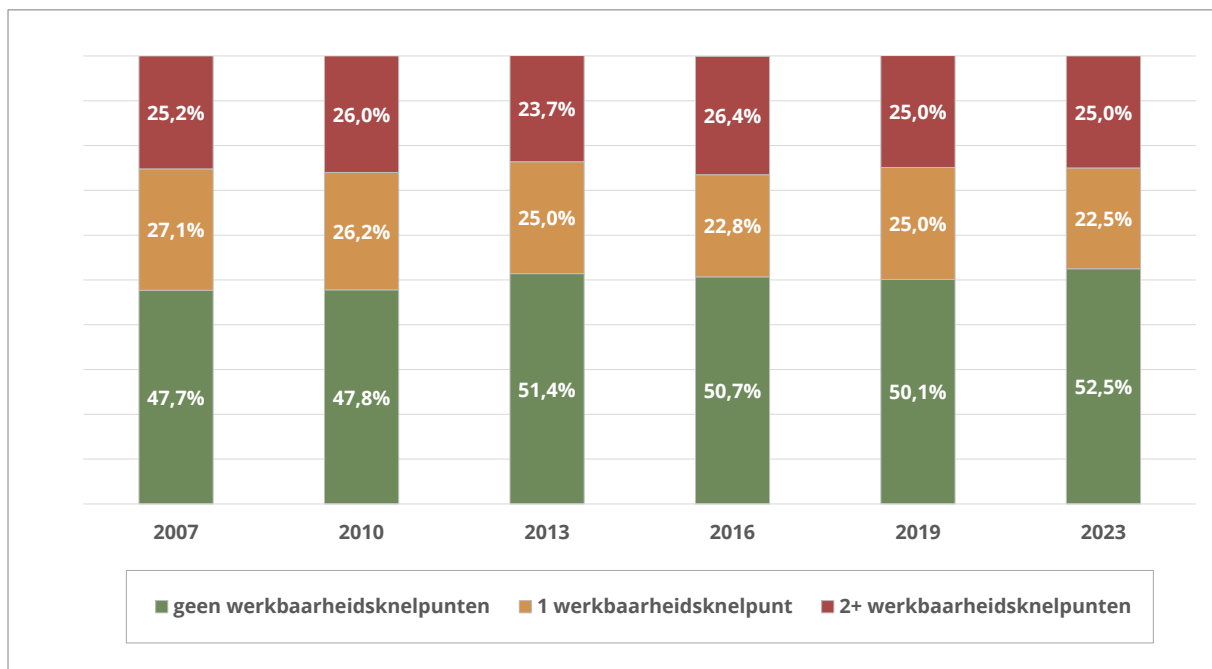
- **cijfers in het groen** wijzen op een significante (Pearson chi²; p<0,05) toename van het aandeel zelfstandige ondernemers met werkbaar werk/afname van het aandeel zelfstandige ondernemers met (meerdere) werkbaarheidsknelpunten ten opzichte van het vorige meetpunt; **cijfers in het rood** wijzen op een significante (Pearson chi²; p<0,05) afname van het aandeel met werkbaar werk /toename van het aandeel zelfstandige ondernemers met (meerdere) werkbaarheidsknelpunten ten opzichte van het vorige meetpunt;
- **de groene omkadering van de meetgegevens 2023** wijst op een significante (Pearson chi²; p<0,05) toename van het aandeel zelfstandige ondernemers met werkbaar werk/afname van het aandeel zelfstandige ondernemers met (meerdere) werkbaarheidsknelpunten ten opzichte van de nulmeting 2007 (een rode omkadering zou wijzen op een significante verslechtering van de situatie over het voorbije anderhalve decennium);
- **N** = aantal waarnemingen bij de meeteditie.

In 2023 heeft 52,5% van de zelfstandige ondernemers een baan die op alle werkbaarheidscriteria een positieve evaluatie meekrijgt. Dit is het hoogste aandeel dat opgetekend werd sinds de nulmeting in 2007. Deze 'werkbaarheidsgraad' nam eerder toe van 47,7% in 2007 naar 51,4% in 2013, maar een verdere significante vooruitgang bleef daarna uit. Ook tussen 2019 en 2023 bleef dit cijfer stabiel. De meest recente cijfers voor deze samengestelde werkbaarheidsvariabele tonen wel een significante verbetering ten opzichte van de nulmeting.

Het aandeel zelfstandige ondernemers dat met één werkbaarheidsknelpunt heeft af te rekenen schommelt over het voorbije anderhalf decennium rondom een vierde. In 2023 zien we wel een significante verbetering ten opzichte van de nulmeting in 2007; het aandeel zelfstandigen met 1 werkbaarheidsknelpunt daalde van 27,1% in 2007 tot 22,5% in 2023.

Ook het aandeel zelfstandige ondernemers dat meerdere werkbaarheidsknelpunten laat optekenen schommelt rond een vierde. Ten opzichte van de nulmeting in 2007 blijft deze situatie stabiel.

Figuur 5: Evolutie van het aandeel zelfstandige ondernemers met een job met positieve evaluatie op alle werkbaarheidscriteria of die met (één of meerdere) werkbaarheidsproblemen geconfronteerd worden, 2007 – 2023

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

3. De samenhang tussen werkbaarheid, duurzame inzetbaarheid en ondernemerschap onderzocht

De werkbaarheidsengagementen van sociale partners en beleidsmakers zijn onder meer ingegeven door de overtuiging dat (een betere) jobkwaliteit de sleutel vormt tot duurzame inzetbaarheid van werkenden, en de tevredenheid met de keuze voor het ondernemerschap kan bevorderen. In dit hoofdstuk leggen we deze veronderstelling op de rooster en gaan we op basis van gegevens van de werkbaarheidsmonitor 2023 na of en in welke mate werkbaarheid van jobs samenhangt met de inschatting van zelfstandigen van de haalbaarheid om door te werken tot de pensioenleeftijd en met hun tevredenheid over hun keuze voor het ondernemerschap.

3.1 Werkbaarheid en werken tot pensioenleeftijd

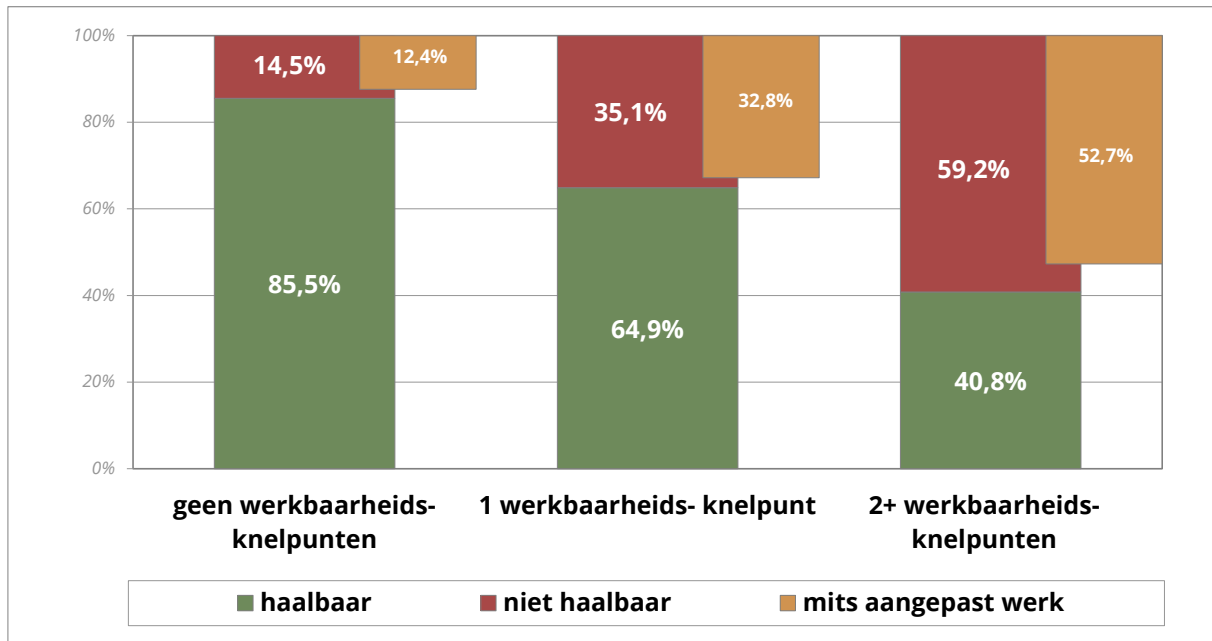
In de werkbaarheidsbevraging wordt gepeild naar de haalbaarheid om door te werken tot de pensioenleeftijd, op basis van de vraag: *“Denkt u in staat te zijn om uw huidige job voort te zetten tot uw pensioen?”* Respondenten die een negatief antwoord formuleren, krijgen een bijkomende vraag voorgelegd *“Zou aangepast werk (lichter werk, deeltijds werk...) u wel in staat stellen tot uw pensioen te werken?”*

Figuur 6 laat zien dat een duidelijk verband kan vastgesteld worden tussen de inschatting van zelfstandige ondernemers van 40 jaar of ouder³ van de haalbaarheid om door te werken tot de pensioenleeftijd, en de werkbaarheidssituatie van de betrokkenen.

Van de zelfstandigen 40-plus met in 2023 met een (over de hele lijn) werkbare job blijkt 85,5% ‘in de huidige job doorwerken tot het pensioen’ als een haalbare opdracht in te schatten. Dit aandeel ligt gevoelig lager wanneer de betrokkenen met werkbaarheidsknelpunten te maken hebben: de haalbaarheidsvraag wordt nog maar positief beantwoord door 64,9% van de ondernemers die met één werkbaarheidsknelpunt geconfronteerd worden en door 40,8% van hun collega’s die tegen meerdere werkbaarheidsproblemen aanlopen.

³ We gaan er vanuit dat de kans op reflectie op de eigen eindloopbaan en het pensioenvraagstuk groter is in de afgebakende deelgroep en 40-plussers daarmee de haalbaarheidskwestie realistisch(er) kunnen inschatten.

Figuur 6: Samenhang van de werkbaarheidssituatie van zelfstandige ondernemers 40plus met hun inschatting van de haalbaarheid om tot het pensioen door te werken in de huidige job/mits aangepast werk (meting 2023)

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2023

Leeswijzer:

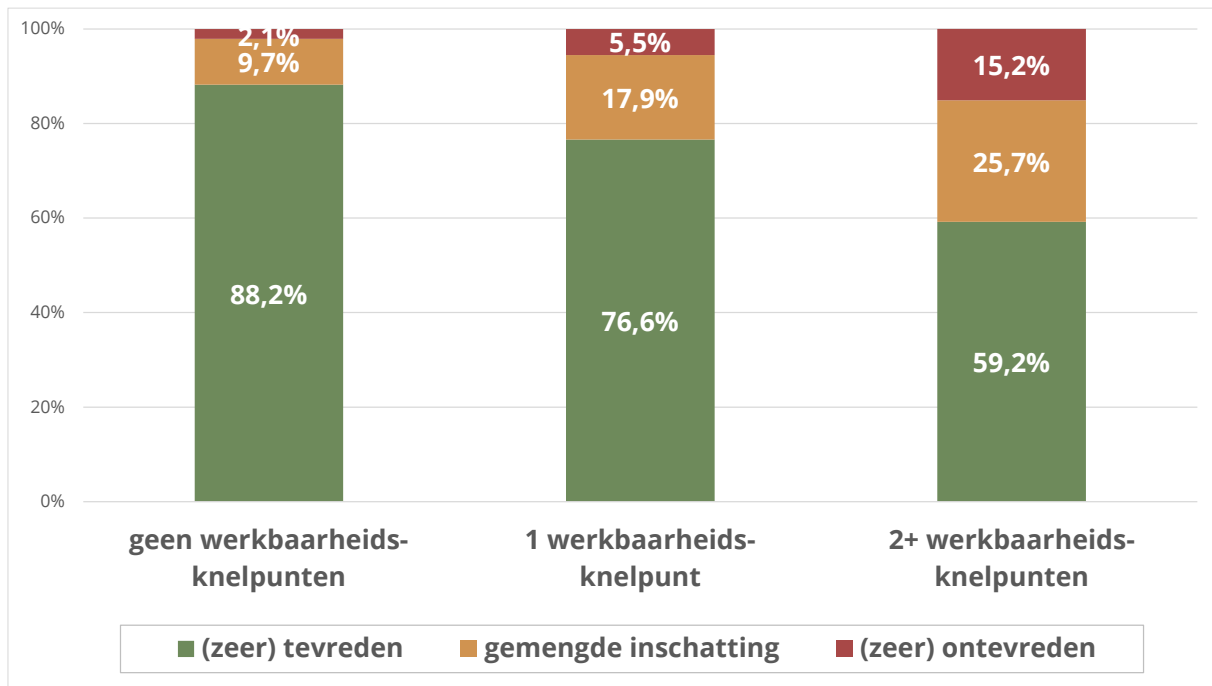
- de **groene en rode deelbalkjes** verwijzen naar het aandeel binnen de groep respondenten 40-plus dat aangeeft dat doorwerken tot het pensioen **in de huidige functie** haalbaar resp. niet haalbaar is;
- de **vershoven oranje blokjes** in elke balk verwijzen naar het aandeel respondenten (gepercenteerd op de totale groep van respondenten 40-plus) dat inschat dat doorwerken tot het pensioen in de huidige functie niet mogelijk is, maar wel haalbaar zou zijn **mits aangepast werk**.

Parallel stellen we vast dat een groter aandeel zelfstandige ondernemers vragende partij is voor aangepast werk (om te kunnen doorwerken tot pensioenleeftijd) naarmate de werkbaarheidssituatie meer problematisch 'scoort': van 12,4% in geval van werkbaar werk over 32,8% bij één werkbaarheidsknelpunt tot 52,7% bij meerdere knelpunten.

3.2 Werkbaarheid en tevredenheid met de keuze voor het ondernemerschap

Figuur 7 vergelijkt de cijfers over de tevredenheid met de keuze voor het zelfstandige ondernemerschap van zelfstandigen in de onderscheiden werkbaarheidssituaties.

Figuur 7: Samenhang van de werkbaarheidssituatie van zelfstandige ondernemers met de tevredenheid met hun keuze voor het zelfstandig ondernemerschap (meting 2023)

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2023

In de groep van de zelfstandige ondernemers met een baan die positief scoort op alle werkbaarheidscriteria is 88,2% (zeer) tevreden met de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap (meting 2023). Bij hun collega's in een professionele situatie gekenmerkt door één werkbaarheidsknelpunt, ligt dit aandeel ruim elf procentpunt lager (76,6%). Bij twee of meer werkbaarheidsknelpunten daalt dit aandeel verder en blijken ongeveer 6 op 10 respondenten (59,2%) nog achter hun keuze voor het ondernemerschap te staan.

4. Evolutie van de werkbaarheidsrisico's bij zelfstandige ondernemers

De werkbaarheidsmonitor beoordeelt niet enkel in welke mate jobs werkbaar zijn voor de betrokken werkenden, maar brengt ook een aantal achterliggende determinanten c.q. risicofactoren in de arbeidssituatie in kaart. De werkbaarheidsmetingen bij de zelfstandige ondernemers hanteren vier risico-indicatoren: werkdruk, emotionele belasting, taakvariatie en belastende fysieke arbeidsomstandigheden.

In dit hoofdstuk rapporteren we de cijfers voor deze risico-indicatoren bij de meest recente meting in 2023 en analyseren we tevens de trends in de meetgegevens sinds 2007.

4.1 Werkdruk

De risico-indicator voor werkdruk verschaft informatie over de mate van arbeidsbelasting vanuit kwantitatieve taakeisen, zoals werkvolume, arbeidstempo, deadlines.

In 2023 ligt de werkdruk voor 56,7% van de zelfstandigen op een acceptabel niveau, 43,3% wordt geconfronteerd met (problematisch) hoge werkdruk, bij bijna de helft daarvan (18,3% van de volledig groep van respondenten) is er sprake van een acuut hoge werkdruk.

Omgerekend gaat het om zowat 195.000 zelfstandigen die met hoge werkdruk kampen, waarvan ongeveer 85.000 zelfstandigen met een acuut hoge werkdruk.

Tabel 10 analyseert de verschuivingen in de werkdruksituatie sinds 2007, figuur 8 brengt deze evolutie grafisch in beeld.

Tabel 10: Prevalentie (acute) werkdrukproblemen bij zelfstandige ondernemers, 2007 - 2023

	2007	2010	2013	2016	2019	2023
	%	%	%	%	%	%
 werkdruk acceptabel	53,4	57,8	62,3	57,2	53,9	56,7
 hoge werkdruk	46,6	42,2	37,7	42,8	46,1	43,3
 acuut hoge werkdruk	17,6	16,3	13,3	17,0	19,2	18,3
N	2.024	1.944	3.506	2.530	2.820	1.679

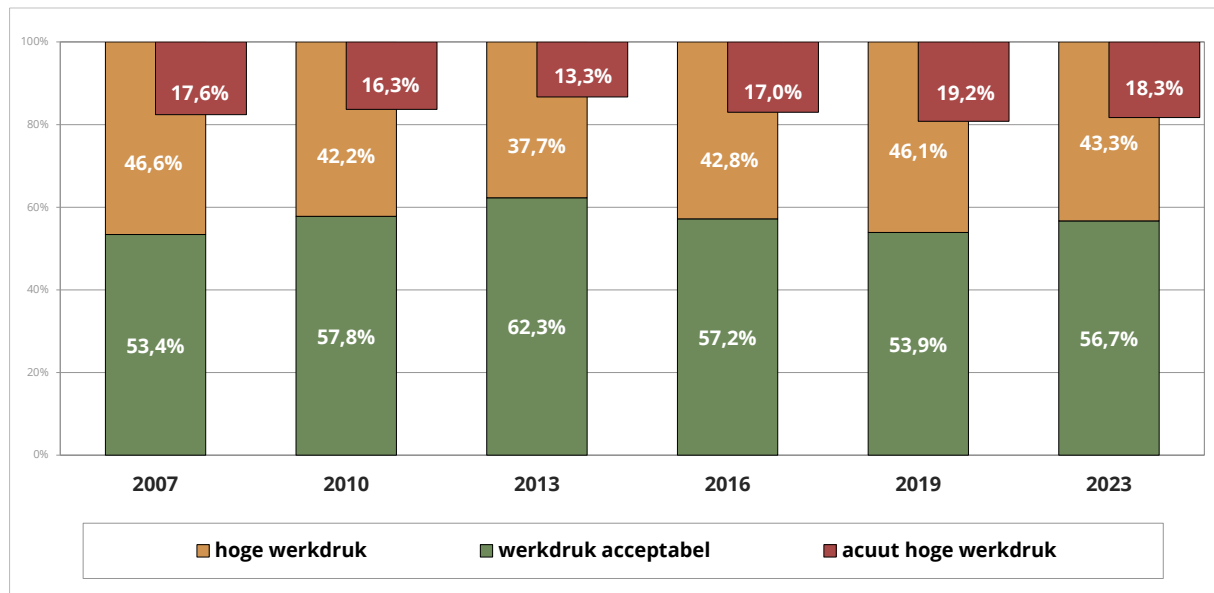
Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'acuut hoge werkdruk'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'hoge werkdruk' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- **cijfers in het groen** wijzen op een significante (Pearson chi²; p<0,05) toename van het aandeel zelfstandige ondernemers in een acceptabele werkdruksituatie/afname van het aandeel zelfstandige ondernemers dat met (acuut) hoge werkdruk wordt geconfronteerd in vergelijking met het vorige meetpunt; **cijfers in het rood** wijzen op een significante (Pearson chi²; p<0,05) afname van het aandeel zelfstandige ondernemers in een acceptabele werkdruksituatie/toename van het aandeel zelfstandige ondernemers dat met (acuut) hoge werkdruk wordt geconfronteerd in vergelijking met het vorige meetpunt;

- **de groene omkadering van de meetgegevens 2023** wijst op een significante (Pearson chi²; p<0,05) toename van het aandeel zelfstandige ondernemers in een acceptabele werkdruksituatie/afname van het aandeel zelfstandige ondernemers dat met (acuut) hoge werkdruk wordt geconfronteerd in vergelijking met de nulmeting 2007 (een rode omkadering zou wijzen op een significante verslechtering van de situatie over het voorbije anderhalve decennium)
- **N** = aantal waarnemingen bij de meeteditie.

Figuur 8: Evolutie aandeel zelfstandige ondernemers met een acceptabele versus hoge werkdruk, 2007 - 2023

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- het verschoven **rode balkje 'acuut hoge werkdruk'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'hoge werkdruk' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie

Hieruit blijkt dat de situatie op vlak van werkdruk sinds de nulmeting in 2007 in eerste instantie significant verbeterde tot en met de meting in 2013. Vanaf de meting in 2016 tekenden we echter een significante achteruitgang op; de verbetering die op het vlak van werkdruk werd geboekt in 2010 en 2013 ging daarmee opnieuw verloren waardoor de meetresultaten voor de werkdrukindicator in 2019 nauwelijks verschilden van de scores van de nulmeting in 2007. In 2023 zien we echter op vlak van werkdruk opnieuw een verbetering (die echter niet significant is t.o.v. 2019). Hierdoor is de situatie van zelfstandigen op vlak van werkdruk in vergelijking met de nulmeting in 2007 wel opnieuw significant verbeterd.

4.2 Emotionele belasting

De risico-indicator voor emotionele belasting verwijst naar de mate van arbeidsbelasting vanuit contactuele taakeisen, inzonderheid bij omgang met klanten (cliënten, patiënten, leerlingen...) en bij coördinatie-opdrachten.

In 2023 geeft 72,6% van de zelfstandigen aan dat hun werk niet emotioneel belastend is. 27,4% van de zelfstandigen rapporteert wel emotioneel belastend werk, ongeveer een vijfde van hen (5,6% van het totaal) wordt geconfronteerd met emotionele overbelasting. Omgerekend gaat het om zowat 125.000 zelfstandigen met emotioneel belastend werk, waarvan er bij ongeveer 25.000 zelfstandigen sprake is van emotionele overbelasting.

Tabel 11 analyseert de verschuivingen op het vlak van emotionele belasting sinds 2007, figuur 9 brengt deze evolutie grafisch in beeld.

Tabel 11: Prevalentie (acute) emotionele belastingsproblemen bij zelfstandige ondernemers, 2007 - 2023

	2007	2010	2013	2016	2019	2023
	%	%	%	%	%	%
 geen emotioneel belastend werk	71,2	70,9	70,4	73,4	71,9	72,6
 emotioneel belastend werk	28,8	29,1	29,6	26,6	28,1	27,4
 emotionele overbelasting	5,2	4,9	5,7	4,8	5,0	5,6
N	2.024	1.940	3.511	2.529	2.816	1.677

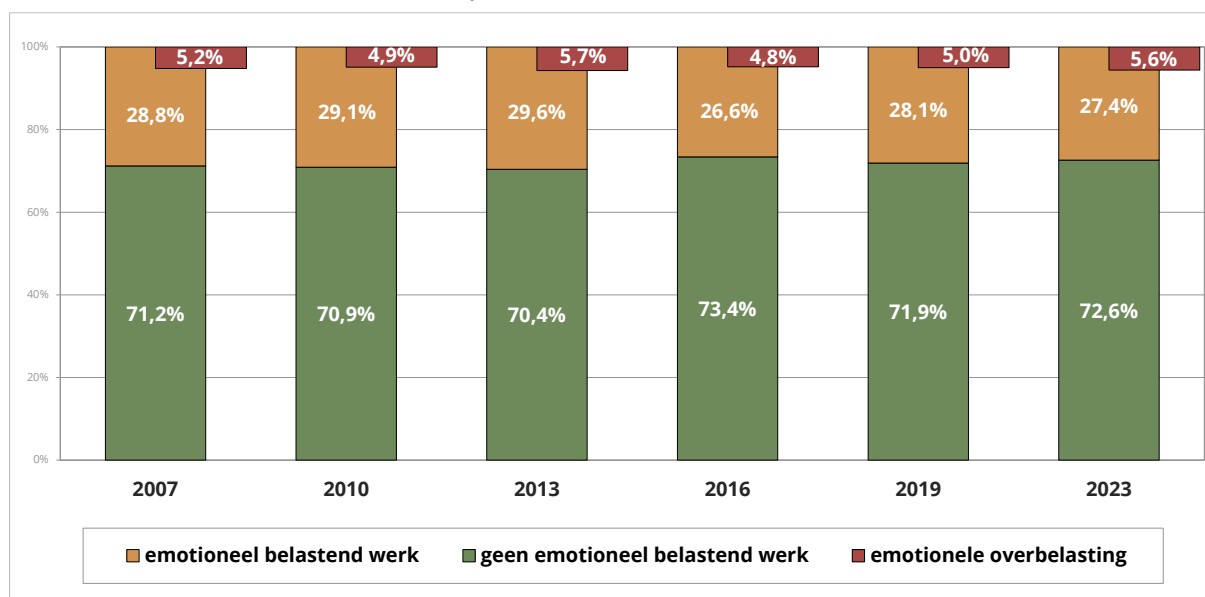
Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'emotionele overbelasting'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'emotioneel belastend werk' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- **cijfers in het groen** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) toename van het aandeel zelfstandige ondernemers in een acceptabele emotionele belastingssituatie/afname van het aandeel zelfstandige ondernemers geconfronteerd met emotioneel belastend werk in vergelijking met het vorige meetpunt (een rood cijfer zou wijzen op een significante verslechtering van de situatie op het vlak van emotionele belasting t.o.v. het vorige meetpunt);
- de afwezigheid van een **groen kader** ('verbetering van de situatie') of **rood kader** ('verslechtering van de situatie') kader rond de cijfers van 2023 betekent dat er geen significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verschuivingen in de kengetallen voor de meest recente meting in vergelijking met de nulmeting 2007 worden opgetekend;
- **N** = aantal waarnemingen bij de meeteditie

Deze cijfers verschillen in 2023 niet significant van de resultaten die bij de bevraging in 2019 en bij de nulmeting in 2007 werden geregistreerd.

Figuur 9: Evolutie van het aandeel zelfstandige ondernemers in een situatie zonder versus met emotioneel belastend werk, 2007 - 2023

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- het verschoven **rode balkje 'emotionele overbelasting'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'emotioneel belastend werk' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie

4.3 Taakvariatie

De risico-indicator voor taakvariatie verschaft informatie over de mate waarin de functie-inhoud een afwisselend takenpakket omvat en beroep doet op vaardigheden van werkenden.

In 2023 heeft de overgrote meerderheid (93,3%) van de zelfstandige ondernemers een (voldoende) gevarieerd takenpakket, bij 6,7% is dit niet het geval en deze personen worden geconfronteerd met routinematig werk, bij ongeveer een derde daarvan (of 2,0% van de totale groep) gaat het om extreem routinematig werk.

Omgerekend gaat het om zowat 30.000 zelfstandige ondernemers met routinematig werk, bij ongeveer 10.000 zelfstandigen is er sprake van extreem routinematig werk.

Tabel 12 analyseert de verschuivingen op het vlak van taakvariatie sinds 2007, figuur 10 brengt deze evolutie grafisch in beeld.

Tabel 12: Prevalentie (extreem) routinematig werk bij zelfstandige ondernemers, 2004 - 2023

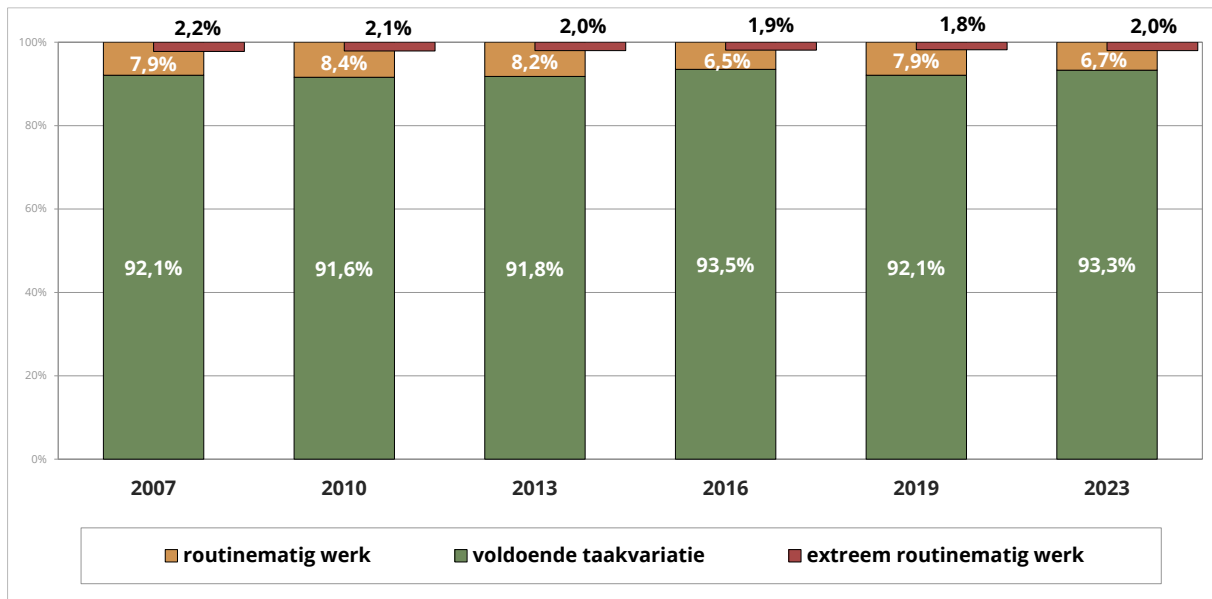
	2007	2010	2013	2016	2019	2023
	%	%	%	%	%	%
 voldoende taakvariatie	92,1	91,6	91,8	93,5	92,1	93,3
 routinematig werk	7,9	8,4	8,2	6,5	7,9	6,7
 extreem routinematig werk	2,2	2,1	2,0	1,9	1,8	2,0
N	2.029	1.944	3.507	2.534	2.819	1.680

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'extreem routinematig werk'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'routinematig werk' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- **cijfers in het groen** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) toename van het aandeel zelfstandige ondernemers met voldoende taakvariatie in hun job/ afname van het aandeel zelfstandige ondernemers met routinematig werk in vergelijking met het vorige meetpunt; **cijfers in het rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) afname van het aandeel zelfstandige ondernemers met voldoende taakvariatie in hun job/toename van het aandeel zelfstandige ondernemers met routinematig werk in vergelijking met het vorige meetpunt;
- de afwezigheid van een **groen kader** ('verbetering van de situatie') of **rood kader** ('verslechtering van de situatie') kader rond de cijfers van 2023 betekent dat er geen significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verschuivingen in de kengetallen voor de meest recente meting in vergelijking met de nulmeting 2007 worden opgetekend;
- **N** = aantal waarnemingen bij de meeteditie.

Figuur 10: Evolutie van het aandeel zelfstandige ondernemers met voldoende taakvariatie versus met (extreem) routinematig werk, 2007 - 2023

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- het verschoven **rode balkje 'extreem routinematig werk'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'routinematig werk' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie

Tabel 12 en figuur 10 tonen dat de vooruitgang die werd geboekt tussen 2013 en 2016 (een daling in het aandeel zelfstandigen in een problematische situatie voor taakvariatie van 8,2% naar 6,5%) opnieuw verloren ging tussen 2016 en 2019. In 2023 stellen we geen verdere verschuiving vast. De meetresultaten voor taakvariatie in 2023 verschillen niet significant van de scores van de nulmeting in 2007.

4.4 Arbeidsomstandigheden

De risico-indicator voor belastende arbeidsomstandigheden verschaft informatie over de mate waarin werkenden worden blootgesteld aan risico's op arbeidsongevallen, hinder in de fysieke werkomgeving (lawaai, trillingen, extreme temperaturen, contact met chemische agentia) en lichamelijke belasting (fysieke zware taken, ongemakkelijk werkhoudingen, repetitieve bewegingen).

In 2023 kunnen de fysieke arbeidsomstandigheden van 81,6% van de zelfstandige ondernemers als 'niet belastend' gelabeld worden, 18,4% van hun collega's wordt wel geconfronteerd met belastende arbeidsomstandigheden, bij een derde daarvan (6,2% van de volledige groep van respondenten) is er sprake van een zeer hoge fysieke belasting.

Omgerekend gaat het om zowat 85.000 zelfstandigen die met belastende arbeidsomstandigheden kampen, bij ongeveer 30.000 werknemers gaat het om een zeer hoge fysieke belasting.

Tabel 13 analyseert de verschuivingen in de fysieke arbeidsomstandigheden sinds 2007, figuur 11 brengt deze evolutie grafisch in beeld.

Tabel 13 13: Prevalentie (acuut) belastende arbeidsomstandigheden bij zelfstandige ondernemers, 2007 - 2023

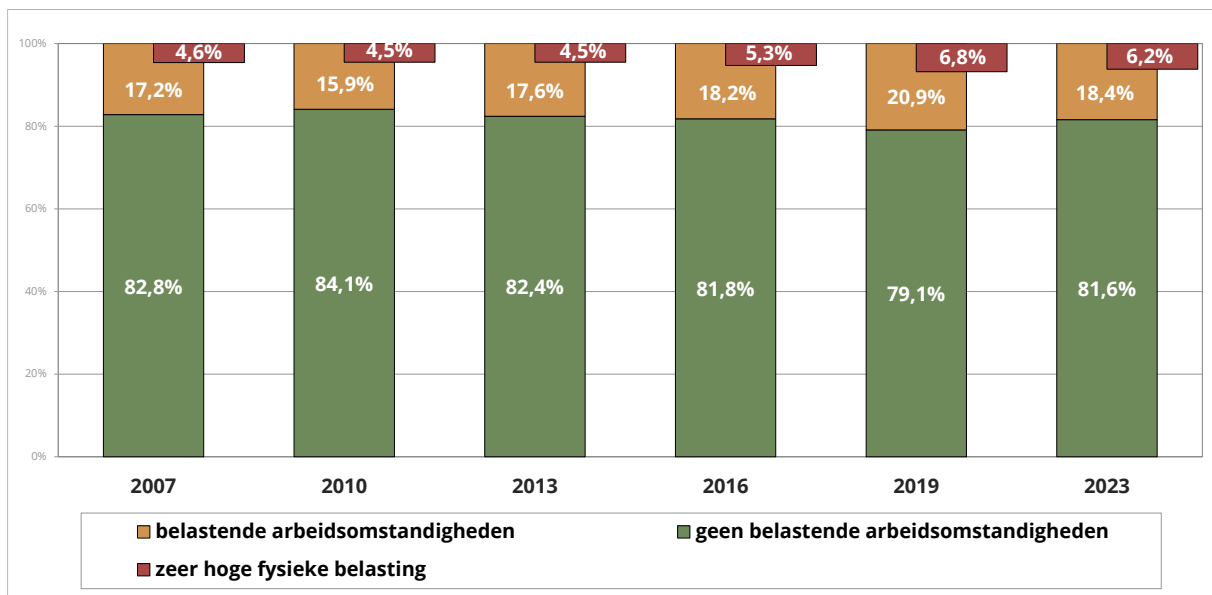
	2007	2010	2013	2016	2019	2023
	%	%	%	%	%	%
 geen belastende arbeidsomstandigheden	82,8	84,1	82,4	81,8	79,1	81,6
 belastende arbeidsomstandigheden	17,2	15,9	17,6	18,2	20,9	18,4
 zeer hoge fysieke belasting	4,6	4,5	4,5	5,3	6,8	6,2
N	2.204	2.137	3.593	2.553	2.827	1.784

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'zeer hoge fysieke belasting'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'belastende arbeidsomstandigheden' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- **cijfers in het groen** wijzen op een significante (Pearson chi²; p<0,05) toename van het aandeel zelfstandige ondernemers zonder fysiek belastende arbeidsomstandigheden/afname van het aandeel zelfstandige ondernemers dat met belastende arbeidsomstandigheden/zeer hoge fysieke belasting wordt geconfronteerd in vergelijking met het vorige meetpunt; **cijfers in het rood** wijzen op een significante (Pearson chi²; p<0,05) afname van het aandeel zelfstandige ondernemers zonder fysiek belastende arbeidsomstandigheden/toename van het aandeel zelfstandige ondernemers dat met belastende arbeidsomstandigheden/zeer hoge fysieke belasting wordt geconfronteerd in vergelijking met het vorige meetpunt;
- **de rode omkadering van de meetgegevens 2023** wijst op een significante (Pearson chi²; p<0,05) toename van het aandeel zelfstandige ondernemers dat met zeer hoge fysieke belasting wordt geconfronteerd bij een vergelijking met de nulmeting 2007 (een groene omkadering zou wijzen op een significante verbetering van de situatie op het vlak van arbeidsomstandigheden over het voorbije anderhalve decennium);
- **N** = aantal waarnemingen bij de meeteditie.

Figuur 1111: Evolutie aandeel zelfstandige ondernemers zonder versus met (zeer) belastende fysieke arbeidsomstandigheden, 2007 - 2023

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- het verschoven **rode balkje 'zeer hoge fysieke belasting'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'belastende arbeidsomstandigheden' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie

Het aandeel zelfstandigen dat met belastende arbeidsomstandigheden geconfronteerd wordt, ligt in 2023 significant lager dan bij meting 2019: daar waar in 2019 nog 20,9% melding maakte van belastende arbeidsomstandigheden, daalt dit aandeel in 2023 naar 18,4%. Deze verbetering corrigeert a.h.w. de negatieve evolutie die op vlak van de fysieke arbeidsomstandigheden (sinds de nulmeting in 2007) in 2019 werd opgetekend; de meetresultaten 2023 wijken daardoor niet (significant) af van wat bij de nulmeting in 2007 werd geregistreerd. Enkel voor de groep die melding maakt van zeer hoge fysieke belasting zien we dat het aandeel op dezelfde hoogte blijft als in 2019 en merken we een significante verschuiving in negatieve zin (toename van deze groep) t.o.v. nulmeting 2007; hun aandeel steeg significant van 4,6% in 2007 naar 6,2% in 2023.

Referentielijst

Barbier, S., Loosveldt, G., & Carton, A. (2015). *Het surveyklimaat in Vlaanderen. Een analyse op basis van de SCV-surveys*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering. Geraadpleegd op <https://www.vlaanderen.be/publicaties/het-surveyklimaat-in-vlaanderen-een-analyse-op-basis-van-de-scv-surveys-1>

Bourdeaud'hui, R. & Vanderhaeghe, S. (2007). *Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2007. Indicatoren voor de kwaliteit van de arbeid op de Vlaamse arbeidsmarkt*. Brussel: SERV-STV Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <http://www.serv.be/node/2028>

Bourdeaud'hui, R., Vanderhaeghe, S. (2010). *Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2010. Indicatoren voor de kwaliteit van de arbeid bij zelfstandige ondernemers in Vlaanderen, evolutie 2007-2010*. Brussel: SERV-STV Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <http://www.serv.be/node/4013>

Bourdeaud'hui, R., Vanderhaeghe, S. (2013). *Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2007-2010-2013*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <http://www.serv.be/node/8857>

Bourdeaud'hui, R., Janssens, F., & Vanderhaeghe, S. (2016). *Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2016 – zelfstandige ondernemers*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <http://www.serv.be/node/10916>

Bourdeaud'hui, R., Janssens, F., & Vanderhaeghe, S. (2020). *Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2019 – zelfstandige ondernemers*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <https://www.serv.be/node/13533>

Bourdeaud'hui, R., Janssens, F., & Vanderhaeghe, S. (2020). *Wat maakt werk werkbaar voor zelfstandige ondernemers? Onderzoek naar determinanten van werkbaar werk voor zelfstandige ondernemers op basis van de Vlaamse Werkbaarheidsmonitor 2007-2019*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <https://www.serv.be/node/13636>

Bourdeaud'hui, R., Janssens, F., & Vanderhaeghe, S. (2023). *Methodologie Vlaamse werkbaarheidsmonitor*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <https://www.serv.be/node/16127>

SERV. (2018). *Actieplan Werkbaar werk*. Brussel: Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen. Geraadpleegd op <https://www.serv.be/node/12899>

SERV. (2019). *Iedereen aan boord*. Brussel: Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen. Geraadpleegd op <https://www.serv.be/node/13259>

SERV. (2019). *Alle hens aan dek*. Brussel: Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen. Geraadpleegd op <https://www.serv.be/node/14067>

SERV. (2022). *Werkgelegenheidsakkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee'*. Brussel: Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen. Geraadpleegd op <https://www.serv.be/node/15014>

Lijst met figuren en tabellen

Figuren

Figuur 1:	Evolutie kengetallen indicatoren Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2007 - 2023	5
Figuur 2:	Evolutie van het aandeel zelfstandige ondernemers in een acceptabele werkstress-situatie, met werkstressklachten en met burn-outsymptomen, 2007 - 2023	16
Figuur 3:	Evolutie van het aandeel zelfstandige ondernemers dat gemotiveerd aan de slag is of met (ernstige) motivatieproblemen geconfronteerd wordt, 2007 - 2023	18
Figuur 4:	Evolutie van het aandeel zelfstandige ondernemers met voldoende leermogelijkheden of met een (ernstig) leerdeficit, 2007 - 2023.....	19
Figuur 5:	Evolutie van het aandeel zelfstandige ondernemers met een haalbare werk-privé-combinatie of met (acute) combinatieproblemen, 2007 - 2023	21
Figuur 6:	Evolutie van het aandeel zelfstandige ondernemers met een job met positieve evaluatie op alle werkbaarheidscriteria of die met (één of meerdere) werkbaarheidsproblemen geconfronteerd worden, 2007 - 2023.....	24
Figuur 7:	Samenhang van de werkbaarheidssituatie van zelfstandige ondernemers 40-plus met hun inschatting van de haalbaarheid om tot het pensioen door te werken in de huidige job/mits aangepast werk (meting 2019).....	26
Figuur 8:	Samenhang van de werkbaarheidssituatie van zelfstandige ondernemers met tevredenheid met hun keuze voor het ondernemerschap (meting 2019)	27
Figuur 10:	Evolutie aandeel zelfstandige ondernemers met een acceptabele versus hoge werkdruk, 2007 - 2023.....	29
Figuur 11:	Evolutie van het aandeel zelfstandige ondernemers in een acceptabele situatie voor emotionele belasting versus met emotioneel belastend werk , 2007 - 2023.	31
Figuur 12:	Evolutie van het aandeel zelfstandige ondernemers met voldoende taakvariatie versus routinematig werk, 2007 - 2023	33
Figuur 13:	Evolutie aandeel zelfstandige ondernemers met een acceptabele versus belastende fysieke arbeidsomstandigheden, 2007 - 2023	35

Tabellen

Tabel 1:	Overzicht en omschrijving werkbaarheidsindicatoren.....	10
Tabel 2:	Overzicht en omschrijving risico-indicatoren	10
Tabel 3:	Terminologie voor de kengetallen voor de werkbaarheids- en risico-indicatoren	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Tabel 4:	Prevalentie werkstressklachten-en burn-outsymptomen bij zelfstandige ondernemers in Vlaanderen, 2007 - 2023.....	16
Tabel 5:	Prevalentie (ernstige) motivatieproblemen bij zelfstandige ondernemers in Vlaanderen, 2007 - 2023	17
Tabel 6:	Prevalentie (ernstig) leerdeficit bij zelfstandige ondernemers in Vlaanderen, 2007 - 2023	19
Tabel 7:	Prevalentie (acute) werk-privé-combinatieproblemen bij zelfstandige ondernemers in Vlaanderen, 2007 - 2023.....	20
Tabel 8:	Prevalentie van aantal, type en combinatie van werkbaarheidsknelpunten, 2007 - 2023	22
Tabel 9:	Evolutie van de verdeling van het aandeel zelfstandige ondernemers in Vlaanderen met een job zonder werkbaarheidsknelpunten, met één werkbaarheidsknelpunt of met meerdere werkbaarheidsknelpunten, 2007 - 2023.....	23
Tabel 10:	Prevalentie (acute) werkdrukproblemen bij zelfstandige ondernemers, 2007 - 2023.....	28
Tabel 11:	Prevalentie (acute) emotionele belastingsproblemen bij zelfstandige ondernemers, 2007 - 2023	30
Tabel 12:	Prevalentie (extreem) routinematig werk bij zelfstandige ondernemers, 2004 - 2023.....	32
Tabel 15:	Prevalentie (acuut) belastende arbeidsomstandigheden bij zelfstandige ondernemers, 2007 - 2023	34
Tabel 14:	Werkstress naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, gezinssamenstelling	43

Tabel 15:	Werkstress naar ondernemings situatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting, beroepsactiviteit.....	44
Tabel 16:	Motivatie naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, gezinssamenstelling	45
Tabel 17:	Motivatie naar ondernemings situatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting, beroepsactiviteit.....	46
Tabel 18:	Leermogelijkheden naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, gezinssamenstelling	47
Tabel 19:	Leermogelijkheden naar ondernemings situatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting, beroepsactiviteit.....	48
Tabel 20:	Werk-privébalans naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, gezinssamenstelling	49
Tabel 21:	Werk-privébalans naar ondernemings situatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting, beroepsactiviteit.....	50
Tabel 22:	Werkdruk naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, gezinssamenstelling	51
Tabel 23:	Werkdruk naar ondernemings situatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting, beroepsactiviteit.....	52
Tabel 24:	Emotionele belasting naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, gezinssamenstelling	53
Tabel 25:	Emotionele belasting naar ondernemings situatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting, beroepsactiviteit.....	54
Tabel 26:	Taakvariatie naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, gezinssamenstelling	55
Tabel 27:	Taakvariatie naar ondernemings situatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting, beroepsactiviteit.....	56
Tabel 28:	Arbeidsomstandigheden naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, gezinssamenstelling	57
Tabel 29:	Arbeidsomstandigheden naar ondernemings situatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting, beroepsactiviteit.....	58

Bijlage: Werkbaarheids- en risico-indicatoren voor deelgroepen van zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007 - 2023

Deze bijlage brengt de evolutie van de werkbaarheidssituatie voor diverse deelgroepen op de Vlaamse arbeidsmarkt gedetailleerd cijfermatig in beeld.

Voor de vier werkbaarheidsindicatoren, de samengestelde werkbaarheidsindex en de zes risico-indicatoren worden telkens drie boordtabellen gepresenteerd met de rapportering van de kengetallen naar:

- persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, scholingsniveau, gezinssituatie, functionele capaciteit (arbeidshandicap);
- arbeidssituatiekenmerken: beroepsgroep, contracttype (vast versus tijdelijk), dienstomvang (voltijds versus deeltijds), ondernemingsgrootte;
- sector(clusters).

De vastgestelde verschuivingen (in de tijd) en verschillen (tussen deelgroepen) worden systematisch gescreend op hun statistische significantie. In functie van een correcte lectuur en interpretatie van de cijfergegevens en meta-informatie is in de leeswijzer op volgende pagina een handleiding bij de tabellen opgenomen.

Leeswijzer

werkstress	acceptabel werkstressniveau						werkstressklachten					
	2007	2010	2013	2016	2019	2023	2007	2010	2013	2016	2019	2023
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	63,3	62,0	66,6	63,8	63,0	63,0	36,7	38,0	33,4	36,2	37,0	37,0
man	62,7	62,8	66,7	64,5	63,6	63,6	37,3	37,2	33,3	35,5	36,4	36,4
vrouw	65,3	60,3	66,3	62,5	62,1	62,1	34,7	39,7	33,7	37,5	37,9	37,9
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns
- 30 jaar	65,9	61,6	62,8	65,5	58,3	58,3	34,1	38,4	37,2	34,5	41,7	41,7
30 - 39 jaar	61,3	61,3	65,9	59,9	54,9	54,9	38,7	38,7	34,1	40,1	45,1	45,1
40 - 49 jaar	61,3	60,8	65,6	64,6	61,1	61,1	38,7	39,2	34,4	35,4	38,9	38,9
50 - 54 jaar	66,3	64,0	68,2	60,1	61,9	61,9	33,7	36,0	31,8	39,9	38,1	38,1
55 + jaar	66,9	64,1	69,4	69,1	73,4	73,4	33,1	35,9	30,6	30,9	26,6	26,6
verschiltoetsing	ns	ns	ns	s	s	s	ns	ns	ns	s	s	s

Groen kader (betere score in 2023 dan bij de nulmeting 2007):

Het aandeel zelfstandige, 55-plus in een acceptabele werkstress-situatie ligt in 2023 significant (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) hoger dan in 2007. Het aandeel met werkstressklachten ligt (bijgevolg) in 2023 significant (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) lager dan in 2007.

Rood kader (slechtere score in 2023 dan bij de nulmeting 2007):

Het aandeel 30-39-jarigen in een acceptabele werkstress-situatie ligt in 2023 significant (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) lager dan in 2007. Het aandeel met werkstressklachten ligt (bijgevolg) in 2023 significant (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) hoger dan in 2007.

Groen cijfer (betere score ten opzichte van het vorige meetpunt):

Het aandeel zelfstandigen met werkstressklachten ligt in 2013 significant (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) lager dan in 2010.

Rood cijfer (slechtere score ten opzichte van vorige meetpunt):

Het aandeel zelfstandigen met werkstressklachten ligt in 2016 significant (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) lager dan in 2013.

s/ns: verschiltoetsing tussen deelgroepen **significant/niet significant**

Voor de meetpunten 2007 - 2010 - 2013 registreren we tussen de onderscheiden leeftijdsgroepen geen statistisch significant verschil (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) in het aandeel in een acceptabele werkstress-situatie c.a. werkstressklachten. Bij de meetpunten 2016 -2019 -2023 is dat wel het geval.

A. Werkstress

Tabel 14: Werkstress naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, gezinssamenstelling

werkstress	acceptabel werkstressniveau						werkstressklachten						burn-outsymptomen						2023 N
	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	63,3	62,0	66,6	63,8	63,0	62,2	36,7	38,0	33,4	36,2	37,0	37,8	13,0	12,4	10,2	11,4	12,0	13,9	1.769
man	62,7	62,8	66,7	64,5	63,6	63,6	37,3	37,2	33,3	35,5	36,4	36,4	14,1	12,4	10,1	11,4	12,3	13,6	1.075
vrouw	65,3	60,3	66,3	62,5	62,1	59,9	34,7	39,7	33,7	37,5	37,9	40,1	10,4	12,4	10,1	11,4	11,5	14,5	691
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	ns	
- 30 jaar	65,9	61,6	62,8	65,5	58,3	57,9	34,1	38,4	37,2	34,5	41,7	42,1	9,0	14,5	9,3	8,2	8,5	12,7	126
30 - 39 jaar	61,3	61,3	65,9	59,9	54,9	60,4	38,7	38,7	34,1	40,1	45,1	39,6	12,9	12,8	10,2	12,5	16,6	18,4	316
40 - 49 jaar	61,3	60,8	65,6	64,6	61,1	59,6	38,7	39,2	34,4	35,4	38,9	40,4	13,9	12,7	10,5	11,6	11,0	15,3	470
50 - 54 jaar	66,3	64,0	68,2	60,1	61,9	60,5	33,7	36,0	31,8	39,9	38,1	39,5	15,2	11,0	10,7	13,2	14,8	14,6	309
55 + jaar	66,9	64,1	69,4	69,1	73,4	67,8	33,1	35,9	30,6	30,9	26,6	32,2	12,0	11,6	9,2	9,8	9,0	9,7	546
verschiltoetsing	ns	ns	ns	s	s	s	ns	ns	ns	s	s	s	ns	ns	ns	ns	s	s	
geen, lager of lager secundair	60,7	64,2	67,4	60,9	58,3	55,9	39,3	35,8	32,6	39,1	41,7	44,1	14,7	10,2	9,3	14,4	17,0	19,7	127
hoger secundair	60,9	63,7	65,8	61,8	62,0	58,6	39,1	36,3	34,2	38,2	38,0	41,4	14,2	11,9	11,4	11,9	11,7	12,8	447
hoger onderwijs korte type	65,1	59,8	69,7	64,3	63,2	63,1	34,9	40,2	30,3	35,7	36,8	36,9	9,9	12,8	9,5	11,6	12,4	13,0	469
hoge onderwijs lange type	66,2	60,2	64,7	66,0	64,7	64,9	33,8	39,8	35,3	34,0	35,3	35,1	13,1	14,0	9,7	9,9	10,7	14,3	721
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	s	ns	
geen kinderen ten laste	64,8	60,6	68,3	66,9	64,1	65,6	35,2	39,4	31,7	33,1	35,9	34,4	12,1	13,2	9,1	10,2	11,6	10,8	719
kinderen ten laste	62,7	62,8	65,5	61,9	62,3	59,9	37,3	37,2	34,5	38,1	37,7	40,1	13,6	11,8	10,7	12,1	12,3	16,0	1.048
verschiltoetsing	ns	ns	ns	s	ns	s	ns	ns	ns	s	ns	s	ns	ns	ns	ns	ns	s	

Noot: De resultaten gebaseerd op <200 waarnemingen moeten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Het aantal waarnemingen van vorige metingen kan u terugvinden in het rapport 'Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2019 – zelfstandige ondernemers' Bourdeaud'hui, e.a. (2020)

Tabel 15: Werkstress naar ondernemingssituatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting, beroepsactiviteit

werkstress	acceptabel werkstressniveau						werkstressklachten						burn-outsymptomen						2023 N
	2007	2010	2013	2016	2019	2023	2007	2010	2013	2016	2019	2023	2007	2010	2013	2016	2019	2023	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	63,3	62,0	66,6	63,8	63,0	62,2	36,7	38,0	33,4	36,2	37,0	37,8	13,0	12,4	10,2	11,4	12,0	13,9	1.769
geen personeelsleden	65,7	65,3	69,2	67,4	65,8	66,0	34,3	34,7	30,8	32,6	34,2	34,0	11,6	11,2	8,5	8,8	10,6	12,4	1.104
1-4 personeelsleden	59,4	59,7	62,6	60,0	60,9	55,3	40,6	40,3	37,4	40,0	39,1	44,7	15,2	13,7	11,7	13,9	13,6	16,5	389
5 of meer personeelsleden	60,4	53,1	63,9	57,7	56,4	56,8	39,6	46,9	36,1	42,3	43,6	43,2	14,6	15,6	13,4	16,8	14,4	15,8	259
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns	ns	s	s	s	ns	
minder dan 3 jaar actief	64,7	66,5	67,9	67,3	67,1	61,8	35,3	33,5	32,1	32,7	32,9	38,2	12,4	11,3	9,2	8,3	7,8	15,6	186
3-5 jaar actief	61,6	57,3	66,4	62,4	60,1	67,2	38,4	42,7	33,6	37,6	39,9	32,8	11,8	18,5	8,6	13,2	12,9	12,3	195
6-10 jaar actief	63,0	61,0	63,1	61,2	59,3	63,5	37,0	39,0	36,9	38,8	40,7	36,5	12,3	12,9	12,7	12,0	16,0	12,2	271
meer dan 10 jaar actief	63,5	62,2	67,2	64,2	63,7	61,2	36,5	37,8	32,8	35,8	36,3	38,8	13,5	11,4	9,9	11,4	11,8	14,2	1.110
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	s	ns	
verwacht groei van activiteit	64,1	63,6	70,3	63,8	63,4	65,6	35,9	36,4	29,7	36,2	36,6	34,4	11,2	11,8	8,2	10,4	11,7	12,1	668
verwacht behoud huidig peil	64,3	64,4	67,4	67,2	62,9	63,8	35,7	35,6	32,6	32,8	37,1	36,2	13,4	11,5	9,0	10,7	12,0	12,9	770
verwacht vermindering of stopzetting	57,1	51,6	57,4	55,9	61,5	51,7	42,9	48,4	42,6	44,1	38,5	48,3	18,3	17,0	16,6	15,8	13,2	19,9	321
verschiltoetsing	ns	s	s	s	ns	s	ns	s	s	s	ns	s	s	s	s	s	ns	s	
land- en tuinbouw, visserij, bosexploitatie	65,6	73,4	71,2	70,4	65,1	61,7	34,4	26,6	28,8	29,6	34,9	38,3	10,6	4,8	9,4	7,2	12,5	12,1	107
transport, productie	66,7	62,4	67,4	62,5	68,0	56,6	33,3	37,6	32,6	37,5	32,0	43,4	12,9	12,0	9,5	13,8	5,3	11,8	76
bouw	59,0	60,2	63,3	56,7	54,8	57,7	41,0	39,8	36,7	43,3	45,2	42,3	17,6	12,1	10,0	17,4	16,9	14,9	208
handel	64,4	62,3	66,8	63,6	61,4	62,9	35,6	37,7	33,2	36,4	38,6	37,1	12,3	11,5	9,2	11,1	10,5	9,6	197
horeca	58,3	56,7	60,0	56,8	58,7	51,2	41,7	43,3	40,0	43,2	41,3	48,8	13,9	18,3	16,4	12,9	16,1	20,2	84
vrije beroepen	65,8	56,4	62,6	63,8	61,8	58,2	34,2	43,6	37,4	36,2	38,2	41,8	12,8	13,9	10,8	10,4	11,4	16,6	447
andere intellectuele diensten	61,2	67,8	71,5	71,2	70,0	70,5	38,8	32,2	28,5	28,8	30,0	29,5	10,3	8,2	8,9	9,2	9,7	13,2	363
verschiltoetsing	ns	s	s	s	s	s	ns	s	s	s	s	s	ns	s	ns	s	s	ns	

Noot: De resultaten gebaseerd op <200 waarnemingen moeten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Het aantal waarnemingen van vorige metingen kan u terugvinden in het rapport 'Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2019 – zelfstandige ondernemers' Bourdeaud'hui, e.a. (2020)

B. Motivatie

Tabel 16: Motivatie naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, gezinssamenstelling

motivatie	gemotiveerd aan de slag						motivatieproblemen						ernstige demotivatie						2023 N
	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	91,8	91,8	91,6	90,7	89,8	90,1	8,2	8,2	8,4	9,3	10,2	9,9	2,7	3,0	3,5	3,7	3,9	3,8	1.674
man	91,6	90,9	91,3	90,4	88,7	90,7	8,4	9,1	8,7	9,6	11,3	9,3	2,8	3,3	3,5	4,2	4,1	3,3	998
vrouw	92,6	93,8	92,4	91,3	91,5	89,1	7,4	6,2	7,6	8,7	8,5	10,9	2,2	2,5	3,4	2,5	3,5	4,7	658
verschiltoetsing	ns	s	ns	ns	s	ns	ns	s	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	
- 30 jaar	93,0	92,7	94,3	92,1	93,1	91,7	7,0	7,3	5,7	7,9	6,9	8,3	1,5	3,3	1,5	2,2	0,9	1,7	120
30 - 39 jaar	92,4	90,9	93,9	91,9	90,4	87,5	7,6	9,1	6,1	8,1	9,6	12,5	2,5	2,4	2,2	2,6	3,5	5,6	304
40 - 49 jaar	90,9	91,8	90,2	89,7	88,3	90,4	9,1	8,2	9,8	10,3	11,7	9,6	2,6	3,5	5,0	3,7	4,6	3,9	436
50 - 54 jaar	92,6	92,0	91,5	89,8	87,2	87,7	7,4	8,0	8,5	10,2	12,8	12,3	3,0	3,7	2,9	4,3	5,0	6,7	284
55 + jaar	92,1	92,7	90,8	91,3	91,3	92,4	7,9	7,3	9,2	8,7	8,7	7,6	3,2	2,2	3,5	4,8	3,7	1,6	513
verschiltoetsing	ns	ns	s	ns	s	ns	ns	ns	s	ns	s	ns	ns	ns	s	ns	ns	s	
geen, lager of lager secundair	89,5	89,9	88,6	87,4	84,6	88,3	10,5	10,1	11,4	12,6	15,4	11,7	4,1	2,4	4,6	7,5	6,5	5,0	120
hoger secundair	90,5	91,3	91,2	92,4	89,6	89,4	9,5	8,7	8,8	7,6	10,4	10,6	2,9	3,6	3,9	3,6	4,3	4,6	417
hoger onderwijs korte type	92,8	93,3	92,2	91,1	90,4	89,1	7,2	6,7	7,8	8,9	9,6	10,9	2,5	3,4	3,5	2,7	3,6	4,5	440
hoge onderwijs lange type	94,7	92,7	92,6	90,1	90,5	91,4	5,3	7,3	7,4	9,9	9,5	8,6	1,2	2,7	2,8	3,1	3,1	2,8	677
verschiltoetsing	s	ns	ns	ns	s	ns	s	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	
geen kinderen ten laste	91,7	91,3	91,7	90,6	89,4	92,0	8,3	8,7	8,3	9,4	10,6	8,0	3,0	3,0	3,4	4,2	3,4	3,3	675
kinderen ten laste	92,1	92,1	91,5	90,8	89,8	88,8	7,9	7,9	8,5	9,2	10,2	11,2	2,4	3,1	3,6	3,4	4,3	4,2	982
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	ns	ns	

Noot: De resultaten gebaseerd op <200 waarnemingen moeten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Het aantal waarnemingen van vorige metingen kan u terugvinden in het rapport 'Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2019 – zelfstandige ondernemers' Bourdeaud'hui, e.a. (2020)

Tabel 17: Motivatie naar ondernemings situatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting, beroepsactiviteit

motivatie	gemotiveerd aan de slag						motivatieproblemen						ernstige demotivatie						2023 N
	2007	2010	2013	2016	2019	2023	2007	2010	2013	2016	2019	2023	2007	2010	2013	2016	2019	2023	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	91,8	91,8	91,6	90,7	89,8	90,1	8,2	8,2	8,4	9,3	10,2	9,9	2,7	3,0	3,5	3,7	3,9	3,8	1.674
geen personeelsleden	92,2	93,0	92,4	91,3	90,3	91,4	7,8	7,0	7,6	8,7	9,7	8,6	2,6	2,8	3,0	3,4	3,5	3,3	1.052
1-4 personeelsleden	89,5	90,1	90,2	89,5	89,3	86,5	10,5	9,9	9,8	10,5	10,7	13,5	3,4	2,8	4,3	4,1	4,0	6,1	362
5 of meer personeelsleden	93,4	90,5	90,8	90,9	88,9	90,6	6,6	9,5	9,2	9,1	11,1	9,4	2,3	4,0	4,0	3,6	4,5	2,0	245
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	ns	s	
minder dan 3 jaar actief	91,6	93,8	95,1	91,2	93,0	91,9	8,4	6,2	4,9	8,8	7,0	8,1	4,0	2,5	1,6	3,6	1,5	2,3	173
3-5 jaar actief	93,5	90,0	94,4	90,5	92,0	92,4	6,5	10,0	5,6	9,5	8,0	7,6	0,9	2,4	2,2	1,4	1,7	3,8	184
6-10 jaar actief	94,8	93,1	91,8	89,8	89,7	89,0	5,2	6,9	8,2	10,2	10,3	11,0	0,6	2,1	4,0	2,8	3,1	4,2	263
meer dan 10 jaar actief	90,7	91,3	90,4	91,0	88,8	89,7	9,3	8,7	9,6	9,0	11,2	10,3	3,4	3,5	4,0	4,2	4,8	4,0	1.048
verschiltoetsing	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	s	ns	
verwacht groei van activiteit	95,0	95,9	97,5	93,7	94,3	93,4	5,0	4,1	2,5	6,3	5,7	6,6	1,4	1,4	0,8	1,7	1,9	1,7	641
verwacht behoud huidig peil	90,6	91,1	91,9	92,6	90,0	90,5	9,4	8,9	8,1	7,4	10,0	9,5	2,7	3,0	3,2	3,2	3,2	3,3	718
verwacht vermindering of stopzetting	81,8	82,1	79,1	77,7	77,2	82,3	18,2	17,9	20,9	22,3	22,8	17,7	7,9	7,5	9,6	9,8	10,5	9,5	305
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	
land- en tuinbouw, visserij, bosexploitatie	92,4	89,5	93,2	90,6	91,3	90,9	7,6	10,5	6,8	9,4	8,7	9,1	1,4	2,6	3,4	5,7	5,1	2,0	99
transport, productie	87,8	88,0	91,7	91,2	89,0	86,8	12,2	12,0	8,3	8,8	11,0	13,2	5,4	2,8	3,7	2,7	2,7	3,9	76
bouw	92,2	93,0	91,5	93,3	88,1	92,1	7,8	7,0	8,5	6,7	11,9	7,9	2,6	2,8	2,6	2,5	3,8	3,2	189
handel	90,1	90,0	91,9	87,5	86,9	87,2	9,9	10,0	8,1	12,5	13,1	12,8	4,3	4,3	3,9	6,0	6,0	5,9	187
horeca	83,8	90,2	83,2	85,1	87,9	84,6	16,2	9,8	16,8	14,9	12,1	15,4	3,5	3,6	8,0	7,5	3,8	9,0	78
vrije beroepen	95,1	93,3	91,9	91,9	92,1	90,2	4,9	6,7	8,1	8,1	7,9	9,8	1,3	3,0	2,8	2,2	3,0	3,5	428
andere intellectuele diensten	94,1	94,5	93,7	92,6	91,1	90,7	5,9	5,5	6,3	7,4	8,9	9,3	0,7	1,2	2,9	2,9	2,2	4,1	345
verschiltoetsing	s	ns	s	s	ns	ns	s	ns	s	s	ns	ns	s	ns	s	s	ns	ns	

Noot: De resultaten gebaseerd op <200 waarnemingen moeten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Het aantal waarnemingen van vorige metingen kan u terugvinden in het rapport 'Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2019 – zelfstandige ondernemers' Bourdeaud'hui, e.a. (2020)

C. Leermogelijkheden

Tabel 18: Leermogelijkheden naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, gezinssamenstelling

leermogelijkheden	voldoende leermogelijkheden						onvoldoende leermogelijkheden						ernstig leerdeficit						2023 N
	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	94,4	95,2	95,3	96,5	96,5	97,3	5,6	4,8	4,7	3,5	3,5	2,7	1,1	1,2	0,8	0,8	0,5	0,6	1.678
man	95,4	96,0	95,9	96,9	96,6	98,2	4,6	4,0	4,1	3,1	3,4	1,8	0,9	0,7	0,8	0,8	0,4	0,1	999
vrouw	92,2	93,4	93,7	95,8	96,3	95,8	7,8	6,6	6,3	4,2	3,7	4,2	1,9	2,5	0,9	0,8	0,6	1,4	661
verschiltoetsing	s	s	s	ns	ns	s	s	s	s	ns	ns	s	ns	s	ns	ns	ns	s	
- 30 jaar	98,0	96,7	98,1	97,8	99,5	99,2	2,0	3,3	1,9	2,2	0,5	0,8	0,5	0,7	0,4	0,4	0,5	0,0	121
30 - 39 jaar	94,9	96,3	96,7	97,4	98,1	98,0	5,1	3,7	3,3	2,6	1,9	2,0	0,9	0,6	0,7	0,6	0,0	0,0	302
40 - 49 jaar	94,9	94,3	94,6	95,8	94,8	98,0	5,1	5,7	5,4	4,2	5,2	2,0	0,9	1,7	1,1	0,9	0,8	0,5	440
50 - 54 jaar	94,1	94,6	94,2	96,8	96,8	94,7	5,9	5,4	5,8	3,2	3,2	5,3	1,1	2,3	0,5	0,6	0,2	1,1	285
55 + jaar	90,6	95,3	94,8	95,8	96,3	97,1	9,4	4,7	5,2	4,2	3,7	2,9	2,9	0,4	0,8	1,1	0,6	1,0	513
verschiltoetsing	s	ns	s	ns	s	s	s	ns	s	ns	s	s	ns	ns	ns	ns	ns	ns	
geen, lager of lager secundair	88,4	89,8	91,0	92,9	91,6	94,1	11,6	10,2	9,0	7,1	8,4	5,9	3,4	3,1	1,4	2,7	1,3	0,8	119
hoger secundair	93,6	93,9	94,3	95,2	95,2	96,4	6,4	6,1	5,7	4,8	4,8	3,6	1,1	1,6	1,0	1,0	0,6	0,5	418
hoger onderwijs korte type	96,8	97,9	95,4	97,5	97,0	96,4	3,2	2,1	4,6	2,5	3,0	3,6	0,7	0,8	1,0	0,3	0,4	1,1	442
hoge onderwijs lange type	98,2	98,5	97,9	98,2	98,7	98,8	1,8	1,5	2,1	1,8	1,3	1,2	0,0	0,0	0,2	0,3	0,2	0,3	679
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns	ns	
geen kinderen ten laste	93,0	94,6	95,5	95,6	95,3	97,0	7,0	5,4	4,5	4,4	4,7	3,0	1,8	1,0	0,9	1,5	0,8	0,7	676
kinderen ten laste	95,5	95,5	95,1	97,0	97,3	97,4	4,5	4,5	4,9	3,0	2,7	2,6	0,8	1,4	0,8	0,4	0,3	0,5	985
verschiltoetsing	s	ns	ns	ns	s	ns	s	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	

Noot: De resultaten gebaseerd op <200 waarnemingen moeten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Het aantal waarnemingen van vorige metingen kan u terugvinden in het rapport 'Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2019 – zelfstandige ondernemers' Bourdeaud'hui, e.a. (2020)

Tabel 19: Leermogelijkheden naar ondernemingssituatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting, beroepsactiviteit

leermogelijkheden	voldoende leermogelijkheden						onvoldoende leermogelijkheden						ernstig leerdeficit						2023 N
	2007	2010	2013	2016	2019	2023	2007	2010	2013	2016	2019	2023	2007	2010	2013	2016	2019	2023	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	94,4	95,2	95,3	96,5	96,5	97,3	5,6	4,8	4,7	3,5	3,5	2,7	1,1	1,2	0,8	0,8	0,5	0,6	1.678
geen personeelsleden	93,7	94,7	94,6	96,3	96,6	96,9	6,3	5,3	5,4	3,7	3,4	3,1	1,1	1,6	1,0	0,9	0,6	0,9	1.054
1-4 personeelsleden	93,6	95,9	95,4	96,4	95,8	97,2	6,4	4,1	4,6	3,6	4,2	2,8	1,5	0,9	0,6	0,6	0,4	0,3	362
5 of meer personeelsleden	97,7	96,4	97,9	97,2	97,6	98,8	2,3	3,6	2,1	2,8	2,4	1,2	0,3	0,4	0,2	0,8	0,0	0,0	245
verschiltoetsing	s	ns	s	ns	ns	ns	s	ns	s	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	
minder dan 3 jaar actief	95,6	95,8	97,6	96,0	98,8	99,4	4,4	4,2	2,4	4,0	1,2	0,6	2,2	1,7	0,3	0,8	0,3	0,0	176
3-5 jaar actief	95,8	96,2	98,0	97,0	98,3	98,4	4,2	3,8	2,0	3,0	1,7	1,6	0,5	0,5	0,0	0,0	0,0	0,5	184
6-10 jaar actief	96,3	97,6	95,7	98,0	96,2	98,5	3,7	2,4	4,3	2,0	3,8	1,5	0,9	0,7	0,9	0,3	0,8	0,0	263
meer dan 10 jaar actief	93,3	94,2	94,3	96,2	95,9	96,4	6,7	5,8	5,7	3,8	4,1	3,6	1,1	1,4	1,0	1,0	0,6	0,9	1.049
verschiltoetsing	ns	ns	s	ns	s	s	ns	ns	s	ns	s	s	ns	ns	ns	ns	ns	ns	
verwacht groei van activiteit	98,2	98,7	98,9	99,0	98,6	99,1	1,8	1,3	1,1	1,0	1,4	0,9	0,4	0,5	0,1	0,2	0,1	0,3	641
verwacht behoud huidig peil	93,2	95,2	94,5	96,8	96,7	97,8	6,8	4,8	5,5	3,2	3,3	2,2	1,1	0,7	0,9	0,3	0,3	0,1	721
verwacht vermindering of stopzetting	82,0	86,2	90,0	88,9	91,1	92,2	18,0	13,8	10,0	11,1	8,9	7,8	4,1	4,6	2,1	3,7	1,8	2,3	306
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	
land- en tuinbouw, visserij, bosexploitatie	95,1	92,2	94,2	95,0	96,4	96,9	4,9	7,8	5,8	5,0	3,6	3,1	1,4	2,6	0,8	0,0	0,0	0,0	98
transport, productie	90,0	90,0	92,1	98,0	94,5	100	10,0	10,0	7,9	2,0	5,5	0,0	2,7	1,8	2,3	0,7	0,7	0,0	76
bouw	97,4	99,7	97,0	98,0	96,5	97,4	2,6	0,3	3,0	2,0	3,5	2,6	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	0,5	190
handel	92,1	89,2	93,5	94,1	94,0	92,6	7,9	10,8	6,5	5,9	6,0	7,4	1,3	3,4	1,2	1,4	0,6	1,6	189
horeca	80,9	91,0	85,3	85,0	92,3	92,3	19,1	9,0	14,7	15,0	7,7	7,7	5,0	2,7	3,1	4,5	1,9	0,0	78
vrije beroepen	98,3	99,0	97,8	98,8	99,0	99,1	1,7	1,0	2,2	1,2	1,0	0,9	0,0	0,0	0,4	0,3	0,3	0,2	427
andere intellectuele diensten	98,7	100,0	98,1	98,7	97,8	98,6	1,3	0,0	1,9	1,3	2,2	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,6	345
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns	ns	

Noot: De resultaten gebaseerd op <200 waarnemingen moeten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Het aantal waarnemingen van vorige metingen kan u terugvinden in het rapport 'Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2019 – zelfstandige ondernemers' Bourdeaud'hui, e.a. (2020)

D. Werk-privébalans

Tabel 20: Werk-privébalans naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, gezinssamenstelling

werk-privébalans	haalbare werk-privécombinatie						werk-privécombinatieproblemen						acuut werk-privéconflict						2023 N
	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	65,5	65,0	68,4	67,0	69,6	70,2	34,5	35,0	31,6	33,0	30,4	29,8	10,9	11,8	9,5	10,5	10,7	10,1	1.768
man	65,7	64,9	68,3	67,8	67,9	69,2	34,3	35,1	31,7	32,2	32,1	30,8	10,8	12,3	9,6	8,8	11,3	10,2	1.074
vrouw	65,1	65,3	68,7	65,4	72,7	71,6	34,9	34,7	31,3	34,6	27,3	28,4	10,9	10,7	9,1	14,1	9,6	9,8	691
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	
- 30 jaar	70,2	66,5	70,6	70,3	67,7	73,0	29,8	33,5	29,4	29,7	32,3	27,0	9,3	9,3	6,7	10,0	9,0	8,7	126
30 - 39 jaar	60,9	57,9	61,1	58,7	64,0	65,7	39,1	42,1	38,9	41,3	36,0	34,3	14,3	14,5	10,7	14,9	14,5	14,0	315
40 - 49 jaar	62,8	63,6	67,0	64,9	68,5	66,5	37,2	36,4	33,0	35,1	31,5	33,5	10,6	13,6	11,2	11,6	11,3	10,7	468
50 - 54 jaar	69,6	71,0	72,2	67,5	69,0	69,3	30,4	29,0	27,8	32,5	31,0	30,7	10,0	9,3	10,0	9,2	11,0	10,0	309
55 + jaar	73,2	72,8	75,5	76,1	75,9	76,1	26,8	27,2	24,5	23,9	24,1	23,9	6,9	7,1	5,5	6,1	7,4	7,5	548
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	
geen, lager of lager secundair	65,1	67,2	67,5	64,7	68,4	64,3	34,9	32,8	32,5	35,3	31,6	35,7	12,0	13,8	12,2	12,7	11,5	16,7	126
hoger secundair	63,0	63,9	66,1	64,4	65,6	62,6	37,0	36,1	33,9	35,6	34,4	37,4	13,2	12,5	11,5	11,4	12,8	13,5	446
hoger onderwijs korte type	66,9	67,8	71,5	66,7	68,0	70,6	33,1	32,2	28,5	33,3	32,0	29,4	8,8	12,0	7,1	10,6	12,2	10,0	470
hoge onderwijs lange type	67,5	62,7	68,8	70,1	73,8	75,9	32,5	37,3	31,2	29,9	26,2	24,1	9,1	9,9	7,9	9,0	7,7	6,8	721
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	s	s	ns	ns	ns	ns	s	s	s	ns	s	ns	s	s	
geen kinderen ten laste	71,2	70,7	74,8	71,1	71,3	74,8	28,8	29,3	25,2	28,9	28,7	25,2	8,6	9,1	6,9	8,2	8,6	7,9	718
kinderen ten laste	62,2	61,9	64,5	64,4	68,5	67,2	37,8	38,1	35,5	35,6	31,5	32,8	12,0	13,5	11,1	11,9	12,0	11,5	1.048
verschiltoetsing	s	s	s	s	ns	s	s	s	s	s	ns	s	s	s	s	s	s	s	

Noot: De resultaten gebaseerd op <200 waarnemingen moeten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Het aantal waarnemingen van vorige metingen kan u terugvinden in het rapport 'Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2019 - zelfstandige ondernemers' Bourdeaud'hui, e.a. (2020)

Tabel 21: Werk-privébalans naar ondernemingssituatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting, beroepsactiviteit

werk-privébalans	haalbare werk-privécombinatie						werk-privécombinatieproblemen						acuut werk-privéconflict						2023 N
	2007	2010	2013	2016	2019	2023	2007	2010	2013	2016	2019	2023	2007	2010	2013	2016	2019	2023	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	65,5	65,0	68,4	67,0	69,6	70,2	34,5	35,0	31,6	33,0	30,4	29,8	10,9	11,8	9,5	10,5	10,7	10,1	1.768
geen personeelsleden	70,2	69,4	72,4	70,8	72,7	75,6	29,8	30,6	27,6	29,2	27,3	24,4	8,9	9,9	7,5	8,5	9,6	7,6	1.101
1-4 personeelsleden	58,2	58,8	63,8	63,9	66,6	63,2	41,8	41,2	36,2	36,1	33,4	36,8	14,6	14,5	10,4	13,3	11,8	13,6	389
5 of meer personeelsleden	60,7	59,2	61,8	59,6	62,4	58,6	39,3	40,8	38,2	40,4	37,6	41,4	11,2	15,0	14,8	13,6	12,5	14,9	261
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns	s	
minder dan 3 jaar actief	71,4	71,5	72,4	70,4	75,3	74,1	28,6	28,5	27,6	29,6	24,7	25,9	8,0	7,7	7,8	11,5	8,0	8,1	185
3-5 jaar actief	63,5	56,8	67,4	64,2	69,5	75,4	36,5	43,2	32,6	35,8	30,5	24,6	13,3	16,6	9,5	11,5	10,2	8,2	195
6-10 jaar actief	65,9	62,8	64,1	62,0	67,0	68,5	34,1	37,2	35,9	38,0	33,0	31,5	12,5	12,2	9,6	12,7	10,7	13,0	270
meer dan 10 jaar actief	64,7	65,8	69,1	68,3	69,1	69,0	35,3	34,2	30,9	31,7	30,9	31,0	10,5	11,8	9,7	9,7	11,1	10,1	1.111
verschiltoetsing	ns	s	s	s	ns	ns	ns	s	s	s	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	
verwacht groei van activiteit	65,2	62,9	69,3	66,7	70,4	71,0	34,8	37,1	30,7	33,3	29,6	29,0	9,4	10,6	8,1	9,9	9,8	9,5	666
verwacht behoud huidig peil	67,5	69,6	69,9	70,3	70,0	72,1	32,5	30,4	30,1	29,7	30,0	27,9	11,2	11,3	9,3	9,7	10,2	8,3	768
verwacht vermindering of stopzetting	62,2	58,4	63,6	60,8	65,6	64,2	37,8	41,6	36,4	39,2	34,4	35,8	14,5	17,9	12,1	13,8	13,7	15,1	324
verschiltoetsing	ns	s	s	s	ns	s	ns	s	s	s	ns	s	s	s	s	ns	ns	s	
land- en tuinbouw, visserij, bosexploitatie	61,0	66,9	65,7	58,1	56,6	51,9	39,0	33,1	34,3	41,9	43,4	48,1	13,0	9,4	9,6	10,6	18,2	17,0	106
transport, productie	65,5	64,1	68,2	60,0	72,0	73,7	34,5	35,9	31,8	40,0	28,0	26,3	12,8	10,3	10,5	15,5	9,3	7,9	76
bouw	61,4	64,4	66,9	64,5	61,4	66,3	38,6	35,6	33,1	35,5	38,6	33,7	12,9	12,9	10,7	12,5	13,7	13,0	208
handel	67,6	63,7	67,8	64,2	67,8	62,4	32,4	36,3	32,2	35,8	32,2	37,6	9,9	13,6	10,2	14,4	12,3	14,7	197
horeca	52,8	57,0	58,7	55,8	56,4	55,3	47,2	43,0	41,3	44,2	43,6	44,7	13,9	18,2	20,6	16,7	20,5	18,8	85
vrije beroepen	68,1	61,0	67,6	70,1	73,2	73,4	31,9	39,0	32,4	29,9	26,8	26,6	9,6	11,1	8,1	8,4	8,8	7,4	447
andere intellectuele diensten	70,4	68,4	74,3	73,8	77,3	80,9	29,6	31,6	25,7	26,2	22,7	19,1	8,0	9,2	5,0	5,6	5,5	5,0	362
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns	ns	s	s	s	s	

Noot: De resultaten gebaseerd op <200 waarnemingen moeten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Het aantal waarnemingen van vorige metingen kan u terugvinden in het rapport 'Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2019 – zelfstandige ondernemers' Bourdeaud'hui, e.a. (2020)

E. Werkdruk

Tabel 22: Werkdruk naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, gezinssamenstelling

werkdruk	werkdruk acceptabel						hoge werkdruk						zeer hoge werkdruk						2023 N
	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	53,4	57,8	62,3	57,2	53,9	56,7	46,6	42,2	37,7	42,8	46,1	43,3	17,6	16,3	13,3	17,0	19,2	18,3	1.679
man	51,4	54,6	60,2	56,3	53,6	55,0	48,6	45,4	39,8	43,7	46,4	45,0	18,9	17,7	14,0	16,8	19,1	20,5	1.000
vrouw	60,2	64,7	68,0	59,1	55,1	59,3	39,8	35,3	32,0	40,9	44,9	40,7	14,5	13,4	11,5	17,3	19,4	15,4	661
verschiltoetsing	s	s	s	ns	ns	ns	s	s	s	ns	ns	ns	s	s	s	ns	ns	s	
- 30 jaar	62,0	61,6	69,2	61,2	49,5	57,9	38,0	38,4	30,8	38,8	50,5	42,1	17,5	14,6	8,7	13,7	13,8	10,7	121
30 - 39 jaar	47,9	53,4	56,2	48,9	50,6	51,3	52,1	46,6	43,8	51,1	49,4	48,7	20,6	19,1	14,9	22,9	23,5	23,4	304
40 - 49 jaar	52,9	57,2	59,0	54,8	51,1	52,0	47,1	42,8	41,0	45,2	48,9	48,0	18,1	16,9	15,0	18,1	21,9	23,2	440
50 - 54 jaar	55,2	58,9	64,9	58,1	50,5	55,8	44,8	41,1	35,1	41,9	49,5	44,2	15,6	15,4	13,0	17,7	20,7	17,2	285
55 + jaar	60,3	62,9	72,0	66,7	64,0	64,5	39,7	37,1	28,0	33,3	36,0	35,5	12,3	12,6	9,8	10,3	13,5	13,9	512
verschiltoetsing	s	ns	s	s	s	s	s	ns	s	s	s	s	s	ns	s	s	s	s	
geen, lager of lager secundair	57,7	66,0	72,3	64,2	63,5	58,8	42,3	34,0	27,7	35,8	36,5	41,2	14,9	13,4	8,0	13,9	15,1	18,5	119
hoger secundair	54,9	59,5	64,5	62,1	56,8	59,5	45,1	40,5	35,5	37,9	43,2	40,5	18,5	14,2	13,8	14,1	16,8	17,4	420
hoger onderwijs korte type	56,6	58,2	64,3	55,4	51,5	57,3	43,4	41,8	35,7	44,6	48,5	42,7	14,8	13,9	10,6	17,3	21,7	15,8	443
hoge onderwijs lange type	46,8	50,0	54,7	52,4	50,3	54,4	53,2	50,0	45,3	47,6	49,7	45,6	20,9	22,6	16,9	20,2	20,9	20,7	677
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	ns	s	s	s	s	s	ns	s	s	s	s	s	ns	
geen kinderen ten laste	59,3	60,8	69,1	63,4	58,1	61,5	40,7	39,2	30,9	36,6	41,9	38,5	14,5	14,3	10,3	13,8	15,7	14,8	675
kinderen ten laste	50,9	55,8	58,7	53,7	51,5	53,5	49,1	44,2	41,3	46,3	48,5	46,5	19,2	17,6	14,9	18,9	21,4	21,0	987
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns	s	s	s	s	

Noot: De resultaten gebaseerd op <200 waarnemingen moeten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Het aantal waarnemingen van vorige metingen kan u terugvinden in het rapport 'Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2019 – zelfstandige ondernemers' Bourdeaud'hui, e.a. (2020)

Tabel 23: Werkdruk naar ondernemings situatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting, beroepsactiviteit

werkdruk	werkdruk acceptabel						hoge werkdruk						zeer hoge werkdruk						2023 N
	2007	2010	2013	2016	2019	2023	2007	2010	2013	2016	2019	2023	2007	2010	2013	2016	2019	2023	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	53,4	57,8	62,3	57,2	53,9	56,7	46,6	42,2	37,7	42,8	46,1	43,3	17,6	16,3	13,3	17,0	19,2	18,3	1.679
geen personeelsleden	61,6	67,4	69,2	63,9	61,5	64,8	38,4	32,6	30,8	36,1	38,5	35,2	13,8	11,9	9,7	13,0	14,7	12,6	1.055
1-4 personeelsleden	46,6	47,9	57,0	52,0	47,2	48,8	53,4	52,1	43,0	48,0	52,8	51,2	21,2	21,2	16,8	19,8	23,5	24,0	363
5 of meer personeelsleden	36,7	41,2	45,6	40,7	36,9	34,3	63,3	58,8	54,4	59,3	63,1	65,7	26,2	23,8	21,3	26,7	28,9	34,3	245
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	
minder dan 3 jaar actief	64,5	64,0	68,5	64,3	65,3	67,0	35,5	36,0	31,5	35,7	34,7	33,0	12,3	11,2	9,3	12,0	10,6	10,8	176
3-5 jaar actief	49,8	60,1	63,5	59,6	54,5	62,5	50,2	39,9	36,5	40,4	45,5	37,5	19,8	14,6	12,5	16,5	16,4	13,6	184
6-10 jaar actief	50,7	56,6	59,7	50,9	50,3	54,0	49,3	43,4	40,3	49,1	49,7	46,0	18,5	18,3	14,5	23,0	21,8	23,6	263
meer dan 10 jaar actief	52,7	56,4	61,7	57,2	52,4	54,6	47,3	43,6	38,3	42,8	47,6	45,4	18,0	17,0	13,9	16,3	20,8	19,1	1.050
verschiltoetsing	s	ns	s	s	s	s	s	ns	s	s	s	s	ns	ns	ns	s	s	s	
verwacht groei van activiteit	49,3	55,2	59,6	54,6	52,3	56,9	50,7	44,8	40,4	45,4	47,7	43,1	17,9	17,6	12,3	17,7	18,8	16,8	642
verwacht behoud huidig peil	56,9	61,5	63,8	58,4	55,0	56,9	43,1	38,5	36,2	41,6	45,0	43,1	17,7	14,6	12,9	16,2	19,3	17,6	722
verwacht vermindering of stopzetting	60,8	56,0	64,5	60,5	55,4	56,4	39,2	44,0	35,5	39,5	44,6	43,6	16,7	17,6	16,4	17,1	20,4	23,3	305
verschiltoetsing	s	s	s	ns	ns	ns	s	s	s	ns	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	s	
land- en tuinbouw, visserij, bosexploitatie	52,4	57,3	71,7	65,8	51,5	54,5	47,6	42,7	28,3	34,2	48,5	45,5	20,7	15,4	7,9	10,6	16,3	12,1	99
transport, productie	49,3	59,1	65,9	49,7	62,3	56,6	50,7	40,9	34,1	50,3	37,7	43,4	24,7	16,4	11,5	20,4	18,5	14,5	76
bouw	47,2	56,1	63,8	55,5	49,9	53,7	52,8	43,9	36,2	44,5	50,1	46,3	19,3	16,6	13,4	17,9	24,7	21,1	190
handel	58,5	58,6	63,5	58,9	57,5	55,3	41,5	41,4	36,5	41,1	42,5	44,7	14,7	14,1	13,2	16,1	18,5	20,7	188
horeca	52,1	57,1	61,4	53,0	57,2	53,2	47,9	42,9	38,6	47,0	42,8	46,8	15,5	16,1	14,5	22,4	18,2	29,1	79
vrije beroepen	50,4	49,9	53,8	52,0	49,5	50,5	49,6	50,1	46,2	48,0	50,5	49,5	19,1	21,4	16,7	19,2	21,8	21,3	428
andere intellectuele diensten	50,0	58,5	60,6	59,4	56,0	64,0	50,0	41,5	39,4	40,6	44,0	36,0	19,9	16,5	12,0	15,1	15,8	12,8	344
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns	ns	s	ns	s	s	

Noot: De resultaten gebaseerd op <200 waarnemingen moeten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Het aantal waarnemingen van vorige metingen kan u terugvinden in het rapport 'Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2019 – zelfstandige ondernemers' Bourdeaud'hui, e.a. (2020)

F. Emotionele belasting

Tabel 24: Emotionele belasting naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, gezinssamenstelling

emotionele belasting	geen emotioneel belastend werk						emotioneel belastend werk						emotionele overbelasting						2023 N
	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	71,2	70,9	70,4	73,4	71,9	72,6	28,8	29,1	29,6	26,6	28,1	27,4	5,2	4,9	5,7	4,8	5,0	5,6	1.677
man	72,2	71,7	71,4	75,1	75,0	76,2	27,8	28,3	28,6	24,9	25,0	23,8	4,7	4,8	5,5	4,4	4,0	4,7	997
vrouw	69,3	69,0	68,6	69,9	65,9	66,9	30,7	31,0	31,4	30,1	34,1	33,1	6,8	5,2	5,7	5,8	6,9	6,8	662
verschiltoetsing	ns	ns	ns	s	s	s	ns	ns	ns	s	s	s	ns	ns	ns	ns	s	ns	
- 30 jaar	73,9	68,2	73,4	69,0	67,4	72,5	26,1	31,8	26,6	31,0	32,6	27,5	6,0	3,3	4,6	7,5	7,8	5,0	120
30 - 39 jaar	69,0	71,4	67,7	71,1	68,1	63,5	31,0	28,6	32,3	28,9	31,9	36,5	6,1	3,4	4,8	4,9	6,3	8,6	304
40 - 49 jaar	70,0	73,0	70,8	74,9	73,3	69,5	30,0	27,0	29,2	25,1	26,7	30,5	4,5	4,9	5,8	5,7	4,3	6,8	440
50 - 54 jaar	73,8	69,4	70,2	75,6	71,0	73,2	26,2	30,6	29,8	24,4	29,0	26,8	4,4	6,0	6,3	4,5	5,4	4,6	284
55 + jaar	74,2	67,5	72,7	73,2	74,6	80,1	25,8	32,5	27,3	26,8	25,4	19,9	6,1	6,5	6,0	2,9	3,7	3,3	513
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	s	s	ns	ns	ns	ns	s	s	ns	ns	ns	ns	ns	s	
geen, lager of lager secundair	83,3	85,6	81,1	85,5	82,9	89,0	16,7	14,4	18,9	14,5	17,1	11,0	2,6	2,8	3,7	1,4	2,0	0,8	118
hoger secundair	78,3	77,8	79,1	81,7	84,4	81,0	21,7	22,2	20,9	18,3	15,6	19,0	2,6	3,3	4,2	3,3	2,3	2,9	420
hoger onderwijs korte type	70,4	69,2	70,4	72,9	67,8	74,5	29,6	30,8	29,6	27,1	32,2	25,5	5,3	4,1	4,9	5,2	4,5	4,5	443
hoge onderwijs lange type	54,5	53,9	57,5	62,6	60,9	63,0	45,5	46,1	42,5	37,4	39,1	37,0	10,9	8,9	8,3	7,2	8,4	8,7	676
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	
geen kinderen ten laste	70,2	67,8	73,5	70,9	73,0	76,4	29,8	32,2	26,5	29,1	27,0	23,6	6,2	5,8	5,1	5,3	5,2	4,7	674
kinderen ten laste	72,0	72,7	69,0	74,9	71,0	70,0	28,0	27,3	31,0	25,1	29,0	30,0	4,8	4,4	5,9	4,6	4,9	6,0	986
verschiltoetsing	ns	s	s	s	ns	s	ns	s	s	s	ns	s	ns	ns	ns	ns	ns	ns	

Noot: De resultaten gebaseerd op <200 waarnemingen moeten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Het aantal waarnemingen van vorige metingen kan u terugvinden in het rapport 'Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2019 – zelfstandige ondernemers' Bourdeaud'hui, e.a. (2020)

Tabel 25: Emotionele belasting naar ondernemings situatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting, beroepsactiviteit

emotionele belasting	geen emotioneel belastend werk						emotioneel belastend werk						emotionele overbelasting						2023 N
	2007	2010	2013	2016	2019	2023	2007	2010	2013	2016	2019	2023	2007	2010	2013	2016	2019	2023	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	71,2	70,9	70,4	73,4	71,9	72,6	28,8	29,1	29,6	26,6	28,1	27,4	5,2	4,9	5,7	4,8	5,0	5,6	1.677
geen personeelsleden	74,1	73,8	73,4	75,4	73,0	73,8	25,9	26,2	26,6	24,6	27,0	26,2	5,6	4,4	5,0	4,3	4,8	5,0	1.054
1-4 personeelsleden	68,3	69,2	70,1	73,8	72,0	71,9	31,7	30,8	29,9	26,2	28,0	28,1	4,3	6,0	5,2	4,3	5,4	6,9	363
5 of meer personeelsleden	64,0	63,9	59,9	65,6	66,7	67,8	36,0	36,1	40,1	34,4	33,3	32,2	5,9	5,4	8,8	8,1	4,9	5,7	245
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	ns	s	s	s	s	s	ns	ns	ns	s	s	ns	ns	
minder dan 3 jaar actief	76,7	78,5	73,3	73,8	75,2	74,3	23,3	21,5	26,7	26,2	24,8	25,7	6,2	2,5	4,0	3,6	4,3	4,6	175
3-5 jaar actief	68,5	68,5	71,3	75,3	70,6	73,4	31,5	31,5	28,7	24,7	29,4	26,6	3,2	3,8	3,9	5,1	5,9	6,5	184
6-10 jaar actief	74,9	72,1	69,6	71,6	72,2	70,0	25,1	27,9	30,4	28,4	27,8	30,0	5,4	5,1	6,7	6,1	4,1	8,0	263
meer dan 10 jaar actief	69,5	69,5	70,0	73,5	71,4	72,7	30,5	30,5	30,0	26,5	28,6	27,3	5,4	5,7	6,0	4,6	5,2	5,1	1.049
verschiltoetsing	s	s	ns	ns	ns	ns	s	s	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	
verwacht groei van activiteit	68,8	68,7	69,7	71,3	72,1	71,0	31,2	31,3	30,3	28,7	27,9	29,0	5,1	5,4	5,7	5,3	4,9	5,6	641
verwacht behoud huidig peil	74,5	75,0	73,2	77,3	73,1	74,4	25,5	25,0	26,8	22,7	26,9	25,6	5,0	4,1	4,4	4,4	4,6	5,8	720
verwacht vermindering of stopzetting	69,0	67,0	65,8	70,5	67,9	71,2	31,0	33,0	34,2	29,5	32,1	28,8	6,9	6,3	8,2	4,7	6,2	5,2	306
verschiltoetsing	s	s	s	s	ns	ns	s	s	s	s	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	
land- en tuinbouw, visserij, bosexploitatie	86,6	85,8	91,2	91,9	86,2	92,9	13,4	14,2	8,8	8,1	13,8	7,1	0,7	1,8	0,4	1,2	1,0	1,0	98
transport, productie	77,2	80,7	80,6	78,8	86,3	77,6	22,8	19,3	19,4	21,2	13,7	22,4	2,7	3,7	5,5	4,8	2,1	3,9	76
bouw	81,4	84,0	80,7	84,6	87,1	83,7	18,6	16,0	19,3	15,4	12,9	16,3	3,0	1,7	2,2	2,8	1,1	3,2	190
handel	76,6	80,8	75,3	84,8	79,8	78,8	23,4	19,2	24,7	15,2	20,2	21,2	4,3	3,9	4,9	2,5	3,4	3,2	189
horeca	75,9	74,1	76,7	79,1	82,9	82,3	24,1	25,9	23,3	20,9	17,1	17,7	2,1	1,8	4,8	1,5	3,8	3,8	79
vrije beroepen	52,9	47,9	50,1	55,1	50,4	52,9	47,1	52,1	49,9	44,9	49,6	47,1	11,6	11,2	10,7	9,4	11,9	12,2	427
andere intellectuele diensten	72,4	69,9	72,8	74,6	75,2	78,5	27,6	30,1	27,2	25,4	24,8	21,5	5,1	4,3	4,8	3,2	3,3	3,8	344
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	

Noot: De resultaten gebaseerd op <200 waarnemingen moeten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Het aantal waarnemingen van vorige metingen kan u terugvinden in het rapport 'Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2019 – zelfstandige ondernemers' Bourdeaud'hui, e.a. (2020)

G. Taakvariatie

Tabel 26: Taakvariatie naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, gezinssamenstelling

taakvariatie	voldoende taakvariatie						routinematig werk						extreem routinematig werk						2023 N
	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %	
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	92,1	91,6	91,8	93,5	92,1	93,3	7,9	8,4	8,2	6,5	7,9	6,7	2,2	2,1	2,0	1,9	1,8	2,0	1.680
man	93,1	92,8	92,7	94,0	92,9	95,4	6,9	7,2	7,3	6,0	7,1	4,6	1,9	1,8	1,8	1,6	1,8	1,2	999
vrouw	90,0	88,9	90,0	92,5	90,8	90,0	10,0	11,1	10,0	7,5	9,2	10,0	2,7	2,7	2,4	2,5	1,8	3,2	663
verschiltoetsing	s	s	s	ns	s	s	s	s	s	ns	s	s	ns	ns	ns	ns	ns	s	
- 30 jaar	93,5	90,0	92,8	93,8	90,8	95,9	6,5	10,0	7,2	6,2	9,2	4,1	1,5	2,7	1,9	2,6	1,4	0,0	121
30 - 39 jaar	91,6	91,4	91,5	94,1	93,4	91,8	8,4	8,6	8,5	5,9	6,6	8,2	2,2	2,8	2,1	1,4	1,2	3,0	304
40 - 49 jaar	91,4	90,6	91,4	94,0	91,6	94,1	8,6	9,4	8,6	6,0	8,4	5,9	1,8	1,8	2,3	1,6	1,9	1,1	440
50 - 54 jaar	93,4	92,7	92,6	92,0	90,9	91,5	6,6	7,3	7,4	8,0	9,1	8,5	2,2	2,3	1,1	2,6	2,4	2,8	284
55 + jaar	92,5	94,2	91,9	93,3	93,3	93,8	7,5	5,8	8,1	6,7	6,7	6,2	3,6	1,1	2,0	1,9	1,7	2,1	514
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	
geen, lager of lager secundair	88,5	88,8	86,7	86,8	86,6	89,0	11,5	11,2	13,3	13,2	13,4	11,0	4,8	3,6	3,1	4,4	3,7	1,7	118
hoger secundair	90,0	89,0	90,1	93,1	90,7	92,4	10,0	11,0	9,9	6,9	9,3	7,6	2,4	2,6	3,1	1,9	2,5	2,6	420
hoger onderwijs korte type	92,9	94,3	92,3	94,6	90,4	90,5	7,1	5,7	7,7	5,4	9,6	9,5	1,4	1,8	1,8	1,5	2,0	2,9	443
hoge onderwijs lange type	97,1	94,7	95,5	95,3	96,0	96,3	2,9	5,3	4,5	4,7	4,0	3,7	0,4	0,8	0,5	1,3	0,5	1,0	679
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns	
geen kinderen ten laste	92,1	91,1	92,0	93,8	92,3	93,2	7,9	8,9	8,0	6,2	7,7	6,8	2,4	2,7	1,8	2,3	1,9	1,6	677
kinderen ten laste	92,1	91,9	91,7	93,4	92,0	93,3	7,9	8,1	8,3	6,6	8,0	6,7	2,0	1,7	2,0	1,6	1,8	2,2	986
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	

Noot: De resultaten gebaseerd op <200 waarnemingen moeten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Het aantal waarnemingen van vorige metingen kan u terugvinden in het rapport 'Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2019 - zelfstandige ondernemers' Bourdeaud'hui, e.a. (2020)

Tabel 27: Taakvariatie naar ondernemingssituatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting, beroepsactiviteit

taakvariatie	voldoende taakvariatie						routinematig werk						extreem routinematig werk						2023 N
	2007	2010	2013	2016	2019	2023	2007	2010	2013	2016	2019	2023	2007	2010	2013	2016	2019	2023	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	92,1	91,6	91,8	93,5	92,1	93,3	7,9	8,4	8,2	6,5	7,9	6,7	2,2	2,1	2,0	1,9	1,8	2,0	1.680
geen personeelsleden	90,9	91,3	90,6	93,7	92,1	93,4	9,1	8,7	9,4	6,3	7,9	6,6	2,7	2,4	2,5	2,0	1,9	1,5	1.055
1-4 personeelsleden	92,2	91,4	93,2	92,3	91,8	91,2	7,8	8,6	6,8	7,7	8,2	8,8	2,0	1,7	1,3	2,2	1,9	3,6	363
5 of meer personeelsleden	96,1	92,8	93,4	94,6	92,7	96,7	3,9	7,2	6,6	5,4	7,3	3,3	0,3	1,8	1,1	1,0	1,4	1,2	245
verschiltoetsing	s	ns	s	ns	ns	s	s	ns	s	ns	ns	s	s	ns	s	ns	ns	s	
minder dan 3 jaar actief	91,2	90,5	90,7	92,0	92,1	93,8	8,8	9,5	9,3	8,0	7,9	6,3	2,2	2,5	1,9	3,2	2,4	2,3	176
3-5 jaar actief	92,6	89,6	94,4	93,3	92,3	92,9	7,4	10,4	5,6	6,7	7,7	7,1	1,9	3,3	1,2	2,4	1,4	2,7	184
6-10 jaar actief	90,6	92,9	91,1	94,7	91,3	93,5	9,4	7,1	8,9	5,3	8,7	6,5	2,6	2,4	2,5	1,0	1,8	0,8	263
meer dan 10 jaar actief	92,6	91,9	91,7	93,5	92,3	93,2	7,4	8,1	8,3	6,5	7,7	6,8	2,1	1,7	1,9	1,8	1,8	2,1	1.051
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	
verwacht groei van activiteit	95,2	95,0	95,3	94,7	94,5	94,9	4,8	5,0	4,7	5,3	5,5	5,1	0,9	1,2	0,8	1,6	1,1	1,4	642
verwacht behoud huidig peil	90,1	90,2	90,1	94,8	91,4	94,3	9,9	9,8	9,9	5,2	8,6	5,7	2,3	2,2	2,6	1,4	1,6	2,1	722
verwacht vermindering of stopzetting	85,4	86,6	88,2	87,4	87,8	87,9	14,6	13,4	11,8	12,6	12,2	12,1	7,3	4,2	3,0	3,7	4,2	2,9	306
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns	
land- en tuinbouw, visserij, bosexploitatie	94,5	93,8	92,9	94,4	90,3	89,9	5,5	6,2	7,1	5,6	9,7	10,1	2,8	1,8	1,3	1,2	1,0	1,0	99
transport, productie	89,3	83,6	88,4	91,2	85,6	90,8	10,7	16,4	11,6	8,8	14,4	9,2	4,7	4,5	3,7	2,7	4,1	5,3	76
bouw	95,6	94,5	92,9	95,8	94,6	96,8	4,4	5,5	7,1	4,2	5,4	3,2	1,1	1,0	1,4	0,6	1,3	0,5	189
handel	88,4	88,4	86,2	89,9	89,4	91,0	11,6	11,6	13,8	10,1	10,6	9,0	1,8	3,1	3,7	3,1	2,0	4,8	189
horeca	81,1	83,2	81,1	87,3	81,8	82,3	18,9	16,8	18,9	12,7	18,2	17,7	7,7	7,1	4,8	5,2	6,3	3,8	79
vrije beroepen	95,7	93,3	94,8	94,7	93,9	94,4	4,3	6,7	5,2	5,3	6,1	5,6	0,6	0,5	1,0	1,1	0,7	1,6	428
andere intellectuele diensten	98,1	97,6	96,9	97,6	95,4	96,8	1,9	2,4	3,1	2,4	4,6	3,2	0,6	0,6	0,5	0,5	1,5	1,2	345
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	

Noot: De resultaten gebaseerd op <200 waarnemingen moeten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Het aantal waarnemingen van vorige metingen kan u terugvinden in het rapport 'Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2019 - zelfstandige ondernemers' Bourdeaud'hui, e.a. (2020)

H. Arbeidsomstandigheden

Tabel 28: Arbeidsomstandigheden naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, gezinssamenstelling

arbeidsomstandigheden	geen belastende arbeidsomstandigheden						belastende arbeidsomstandigheden						zeer hoge fysieke belasting						2023 N
	2007	2010	2013	2016	2019	2023	2007	2010	2013	2016	2019	2023	2007	2010	2013	2016	2019	2023	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	82,8	84,1	82,4	81,8	79,1	81,6	17,2	15,9	17,6	18,2	20,9	18,4	4,6	4,5	4,5	5,3	6,8	6,2	1.784
man	80,8	81,5	81,1	80,0	76,3	78,6	19,2	18,5	18,9	20,0	23,7	21,4	5,0	5,5	5,2	5,8	7,8	7,1	1.073
vrouw	87,0	89,3	86,1	86,0	84,6	86,0	13,0	10,7	13,9	14,0	15,4	14,0	3,8	2,7	2,8	4,1	4,9	4,9	693
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns	s	s	ns	s	ns	
- 30 jaar	81,2	84,5	76,1	80,6	73,6	77,0	18,8	15,5	23,9	19,4	26,4	23,0	7,0	3,1	5,2	4,8	10,9	7,9	126
30 - 39 jaar	81,4	83,2	80,9	79,1	77,1	80,6	18,6	16,8	19,1	20,9	22,9	19,4	5,5	4,4	6,0	6,5	6,3	6,0	315
40 - 49 jaar	82,9	83,8	83,0	80,4	80,9	80,9	17,1	16,2	17,0	19,6	19,1	19,1	3,5	6,0	4,5	6,3	6,9	6,8	470
50 - 54 jaar	83,6	80,5	83,1	85,5	78,4	82,2	16,4	19,5	16,9	14,5	21,6	17,8	5,3	5,8	3,0	3,0	6,9	6,8	309
55 + jaar	85,2	89,5	86,7	84,9	81,2	83,0	14,8	10,5	13,3	15,1	18,8	17,0	3,5	1,2	3,3	4,3	5,6	5,1	547
verschiltoetsing	ns	s	s	s	ns	ns	ns	s	s	s	ns	ns	ns	s	s	ns	ns	ns	
geen, lager of lager secundair	70,5	70,4	69,2	64,3	60,5	61,1	29,5	29,6	30,8	35,7	39,5	38,9	8,3	8,7	8,3	13,6	13,6	16,7	126
hoger secundair	80,3	78,5	74,5	70,0	66,8	67,3	19,7	21,5	25,5	30,0	33,2	32,7	5,3	5,7	7,2	8,0	11,5	11,2	446
hoger onderwijs korte type	86,8	91,5	88,4	88,9	83,4	83,0	13,2	8,5	11,6	11,1	16,6	17,0	3,0	3,3	2,3	2,5	4,9	5,1	470
hoge onderwijs lange type	91,0	94,6	93,6	93,2	91,5	93,2	9,0	5,4	6,4	6,8	8,5	6,8	2,7	1,4	1,4	1,9	2,4	1,8	722
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	
geen kinderen ten laste	85,5	84,6	82,1	81,6	77,4	82,5	14,5	15,4	17,9	18,4	22,6	17,5	4,1	3,5	4,0	5,3	7,9	5,8	721
kinderen ten laste	80,9	83,7	83,1	82,2	80,4	80,7	19,1	16,3	16,9	17,8	19,6	19,3	5,0	5,3	4,7	5,2	6,1	6,5	1.046
verschiltoetsing	s	ns	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	

Noot: De resultaten gebaseerd op <200 waarnemingen moeten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Het aantal waarnemingen van vorige metingen kan u terugvinden in het rapport 'Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2019 – zelfstandige ondernemers' Bourdeaud'hui, e.a. (2020)

Tabel 29: Arbeidsomstandigheden naar ondernemings situatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting, beroepsactiviteit

arbeidsomstandigheden	geen belastende arbeidsomstandigheden						belastende arbeidsomstandigheden						zeer hoge fysieke belasting						2023 N
	2007	2010	2013	2016	2019	2023	2007	2010	2013	2016	2019	2023	2007	2010	2013	2016	2019	2023	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	82,8	84,1	82,4	81,8	79,1	81,6	17,2	15,9	17,6	18,2	20,9	18,4	4,6	4,5	4,5	5,3	6,8	6,2	1.784
geen personeelsleden	81,4	83,2	81,3	81,4	78,7	82,1	18,6	16,8	18,7	18,6	21,3	17,9	5,4	5,0	5,4	6,1	6,5	6,0	1.114
1-4 personeelsleden	80,4	80,9	80,5	80,3	74,5	75,4	19,6	19,1	19,5	19,7	25,5	24,6	4,7	5,6	4,6	4,6	9,3	8,4	391
5 of meer personeelsleden	93,1	92,5	90,1	85,9	88,6	89,0	6,9	7,5	9,9	14,1	11,4	11,0	1,2	0,7	1,4	3,5	3,7	3,4	264
verschiltoetsing	s	s	s	ns	s	s	s	s	s	ns	s	s	s	s	s	ns	s	s	
minder dan 3 jaar actief	86,1	85,7	83,2	85,4	80,4	84,0	13,9	14,3	16,8	14,6	19,6	16,0	3,3	3,8	4,9	2,8	7,0	4,8	188
3-5 jaar actief	85,2	83,6	83,0	78,7	78,8	83,2	14,8	16,4	17,0	21,3	21,2	16,8	5,3	4,7	5,4	7,8	6,4	6,6	196
6-10 jaar actief	81,9	86,3	83,2	82,1	80,7	85,3	18,1	13,7	16,8	17,9	19,3	14,7	5,4	4,5	5,1	7,3	6,1	4,4	273
meer dan 10 jaar actief	82,0	83,4	82,1	81,7	78,5	79,9	18,0	16,6	17,9	18,3	21,5	20,1	4,5	4,7	4,1	4,8	7,1	6,8	1.120
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	
verwacht groei van activiteit	86,1	87,1	85,7	84,7	82,7	84,5	13,9	12,9	14,3	15,3	17,3	15,5	3,8	3,0	3,7	4,4	5,3	5,7	672
verwacht behoud huidig peil	80,4	82,1	81,4	80,2	77,4	80,3	19,6	17,9	18,6	19,8	22,6	19,7	4,6	5,7	4,8	5,6	7,5	5,9	776
verwacht vermindering of stopzetting	76,9	79,9	78,3	78,4	74,7	78,7	23,1	20,1	21,7	21,6	25,3	21,3	7,8	6,0	5,8	7,2	8,6	7,9	328
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns	ns	s	ns	
land- en tuinbouw, visserij, bosexploitatie	65,1	61,7	59,5	58,3	49,7	50,5	34,9	38,3	40,5	41,7	50,3	49,5	6,0	10,5	8,7	11,5	17,6	15,0	107
transport, productie	84,2	86,7	85,5	80,4	86,0	86,8	15,8	13,3	14,5	19,6	14,0	13,2	3,3	4,2	3,2	3,4	4,0	2,6	76
bouw	59,8	65,6	60,2	57,9	53,2	54,3	40,2	34,4	39,8	42,1	46,8	45,7	12,5	10,2	13,2	11,6	16,8	15,9	208
handel	91,5	88,9	88,5	85,2	87,9	85,4	8,5	11,1	11,5	14,8	12,1	14,6	1,6	3,1	2,7	4,1	3,7	4,0	199
horeca	84,4	76,8	76,0	78,4	68,6	69,8	15,6	23,2	24,0	21,6	31,4	30,2	3,9	5,6	6,0	5,0	8,2	11,6	86
vrije beroepen	87,6	92,8	89,5	89,5	85,8	89,1	12,4	7,2	10,5	10,5	14,2	10,9	3,4	2,7	2,6	3,0	5,4	3,8	451
andere intellectuele diensten	99,4	99,4	99,1	98,9	98,0	99,5	0,6	0,6	0,9	1,1	2,0	0,5	0,0	0,6	0,0	0,0	0,2	0,0	368
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	

Noot: De resultaten gebaseerd op <200 waarnemingen moeten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Het aantal waarnemingen van vorige metingen kan u terugvinden in het rapport 'Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2019 – zelfstandige ondernemers' Bourdeaud'hui, e.a. (2020)